

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
BRUG BIBELEN!

6/2016

6
Læs Bibelen umiddelbart og metodisk

22
Jesus er Guds emoji

28
Lutheranere får jord under neglene

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 6/2016. Årgang 152
ISSN 0901-4802
Budskabet udkommer seks gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENTSPRISER

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660
dml@dml.dk
www.dml.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigtvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tyde-
lig kildeangivelse.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dml.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Henning Haahr Andersen,
professor i matematik, Aarhus
h.haahr.andersen@gmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Westh Jensen,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Anvend Bibelens tale om helvede rigtigt
Alex Dahl Karlsen

TEMA:

BRUG BIBELEN!

- 06 Læs Bibelen umiddelbart og metodisk
Peter Søes

- 10 Gammel Testamente tegner
silhuetten af Kristus
Leif Andersen

- 16 Hold mig i live gennem dit ord, Herre!

- 17 Brug Bibelen i hjemmet
Cecilie Thams Nord Hansen

HORISONT

- 20 Hvad er der sket med kaldet?
21 Er julen fikset?

FOR TROEN

- 22 Jesus er Guds emoji
Robert Bladt

- 26 Drengen med madpakken
Claus L. Munk

- 28 Lutheranere får jord under neglene
Jesper Erbs Mikaelsen

- 32 En trofast Gud – et utro folk
Peter Olsen

BOGER

- 35 Jesus var single
36 Slutspillet om Israel
38 Skeptikerens guide til Jesus

*En vigtig pointe: Vi har ikke fået Guds ord for at
fortolke det, men for at høre det, tro det og adlyde
det!*

LEDER

Anvend Bibelens tale om helvede rigtigt

AF ALEX DAHL KARLSEN

Hvad bør helvedes eksistens gøre ved vores syn på andre mennesker og ved vores omgang med dem?

Hvordan har vi det med at tale eller høre om helvede?

Det er muligt at have det *for* godt med det. Alt-så når man mener at have sit på det tørre, og det med helvede er noget, som *andre* skal rystes over.

I vores tid er det nok mere nærliggende at have det *for* dårligt med snakken om helvede. Jeg kender til, at selvom jeg er optaget af at nå målet, den nye jord i evigt fællesskab med Jesus – så må jeg alligevel konstatere, at jeg ikke bekymrer mig så meget om andres frelse.

Det kan desuden føles pinligt, ukærligt, selvretfærdigt eller uanstændigt at tale (særligt højt eller klart) om helvede. Det kan der være flere grunde til:

Nogle af os kender til at være konfliktsky i samtaler med mennesker, som ikke accepterer, hvad Bibelen siger om frelse og fortabelse. Men skal jeg altid bevare den gode stemning? Skal jeg bare acceptere deres udsagn om at være kristne?

Udfordrer jeg disse mennesker for lidt? Sådanne tanker rumsterer jævnligt i mit eget hoved.

Jeg kan opleve det lidt nemmere i en prædiken, som jo i første omgang er envejskommunikation, at få sagt nogle klare ord om risikoen for at ende sine dage i helvede, og om omvendelsens nødvendighed. Men selv dér kan jeg opleve en tilbageholdenhed for at tale særlig klart. Det kan der være mange grunde til.

Jesu frelsersind og Bibelens menneskesyn

Det kan være udtryk for mangel på kærlighed hos mig. Da må jeg bede, som vi synger i sangen "Din rigssag Jesus, være skal" (SOS 666, v.2 første del):

Giv, Jesus mig dit frelsersind
For slægtens sorg og harm!
Luk mig i dine smerter ind,
Og gør mig stærk og varm!
Hjælp mig at skue med dit blik ...

Bibelens budskab om helvede skal minde os om følgende:

1. Vi er nødt til at tale om livets to mulige udgange: det evige fællesskab med Jesus, hvor der er godt at være, og den evige ensomhed fjernt fra Jesu kærlighed, men nær Guds vrede.
2. Vi er nødt til at forstå, at alle mennesker er født med ryggen mod Gud og dermed pr. automatik er på vej mod helvede.
3. Der skal en omvendelse til.

Her er det afgørende, jf. ovenstående sangvers, at fordybe sig i følgende:

1. Jeg er selv født med et behov for at blive omvendt og få tilgivet mine synder. Min grundsynd er, at jeg er vendt med ryggen mod Gud – en synd, jeg ikke er færdig med.
2. Jeg er selv som kristen frelst ved Jesu store nåde.
3. Jeg har en stor frelser, der er umådeligt langmodig mod mig og tilgiver mig, når mit gamle menneske stikker sit hoved frem og sætter dødens spor i mit og andres liv.
4. Jeg er derfor den ufrelstes medmenneske og solidarisk med ham som en, der kunne have været i samme båd.

Mulige konsekvenser

Hvad skal Bibelens tale om helvede gøre ved os i vores syn på andre mennesker og i vores omgang med dem?

Hvis vi ikke i ligegyldighed skal skyde sagen fra os, må vi tage den alvorligt. Ja, men hvordan?

Nogle af os må lade os udfordre til i kærlighed at tale klart om livets store mål og om risikoen for at gå fortabt. Og det, selvom det har sine omkostninger i form af negative reaktioner fra omgivelserne.

Der er dog mere at sige: Nogle personer har fået psykiske skader, fordi de fik det faktum galt i halsen, at mennesker omkring dem ville gå fortabt, hvis ikke de hørte om Jesus. De følte sig medskyldige i, at nogle bestemte mennesker gik fortabt, fordi de ikke sagde noget.

Selvom der undertiden med rette kan tales om mine undladelsessynder, er det vigtigt at tilføje,

Nogle personer har fået psykiske skader, fordi de fik det faktum galt i halsen, at mennesker omkring dem ville gå fortabt, hvis ikke de hørte om Jesus

at Gud kender vores åndelige, fysiske og psykiske begrænsninger. Selv Jesus måtte trække sig tilbage i ensom bøn og i hvile, selvom mennesker omkring ham gik fortabt.

Når Jesus taler om, at høsten er stor, men arbejderne få (Matt 9,38), er det udtryk for, at Jesus anerkender, at missionsarbejdet er for stort: Der vil altid være ugjort arbejde. Hvad siger Jesus, efter han har konstateret, at høsten er stor, men arbejderne få? Han ønsker ikke, at vi skal lammes over alt det, vi ikke får gjort eller magter. Vi skal begynde et andet sted: "Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst."

Jesus har givet os missionsbefalingen med dens store opgave. Alligevel ønsker han at flytte fokus fra mig til ham, der har al magt i himlen og på jorden. De ufrelstes uerkendte nød må i første omgang drive mig i bøn.

Så kan det ske, som det skete for disciplene, at jeg selv får kaldet til at gå med evangeliet (Matt 10,1). Når man prædiker omvendelse til syndernes forladelse (Luk 24,47), kan det også indbefatte barske ord om synd, der skal gøres op, eller en advarsel om, at kursen er sat i den gale retning.

Vi må ikke lade os lamme af den enorme opgave, der ligger foran os og de alvorstunge konsekvenser af Bibelens tale om helvede i relation til menneskers ligegyldighed over for Gud. I stedet skal jeg fokusere på, at Gud vil lede mig ind i mit lille hjørne af Guds arbejdsplads (Ef 2,10) i tryk forvisning om, at han leder andre på deres arbejdsplads, også selv om jeg ikke undgår skuffelser og bekymringer.

Står jeg stadig tilbage med en ægte erkendelse af at have svigtet bønnen og kaldet til mission, er der en ny begyndelse hos ham, der kom for at frelse mig fra mine synder. ■

Alex Dahl Karlsen

TEMA

Læs Bibelen umiddelbart og metodisk

AF PETER SØES

Når vi vil forstå Bibelen og anvende dens budskab, er det gavnligt at have både de personlige og de historiske briller på.

Peter Søes, f. 1973

Kandidatstipendiat ved
Menighedsfakultetet
ps@teologi.dk

For tiden læser jeg et stykke i Jeremias' Bog hver morgen, og forleden havde jeg en umiddelbar aha-oplevelse med et vers i dagens tekst. Jeg følte det helt klart som Guds ord til mig den dag, for det var som talt lige ud af himlen og ind i mit liv. Jeg gætter på, de fleste kristne indimellem har prøvet den slags med en bibel.

Jeg læste den danske standardoversættelse og brugte hverken bibelkommentarer eller andre hjælpemidler. Jeg var desuden ikke helt sikker på, hvordan jeg skulle placere verset i sammenhængen (Jeremias' Bog kan godt være lidt af et puslespil), og den historiske baggrund for verset kender jeg kun på det generelle plan, for det fremgår ikke, hvornår i Jeremias' liv det stammer fra. Men det gjorde tilsyneladende ingenting, ikke den morgen i hvert fald.

Andre gange læser jeg Bibelen helt anderledes:

Jeg nørder med de sproglige detaljer, slår et hav af andre bibelsteder op, laver elektroniske søgninger på enkeltord og ordkombinationer, læser kommentarer og suger til mig af al den historiske baggrundsinformation, jeg kan få fat i.

Det har jeg rimelige forudsætninger for, for jeg er teolog af fag, så jeg er trænet i det og også i at opstille mulige fortolkninger og vurdere dem ud fra forskellige slags kriterier.

Jeg gætter på, de fleste kristne også kender til den slags bibellæsning – måske ikke så ekstremt som det, jeg skildrer her, og måske ikke af personlig erfaring, men så fra én af de "bibel-freaks", der som regel er et par stykker af i en menighed.

Altså to slags bibellæsning: En *umiddelbar*, hvor konteksten er mit personlige liv med Gud her og nu. Og en anden mere *metodisk*, hvor konteksten er de enkelte bibeltekstens histori-

ske samtid, og hvor tolkningerne vurderes efter eksakte kriterier, som man kan gøre rede for.

Hvad er bedst?

Et falsk alternativ

I princippet er det et falsk alternativ, tror jeg. Vi behøver ikke at vælge. Det er mere som to yderpunkter i et spektrum, hvor almindelig bibellæsning oftest befinder sig et eller andet sted mellem de to.

Og hvad mere er: Selv den "umiddelbare" læsning fra forleden har – hvis den skal være meningsfuld – to klare forudsætninger, som man kan gøre rede for, nemlig for det *første*, at jeg faktisk forstod teksten (selvom jeg utvivlsomt missede en del nuancer), og for det *andet*, at min Gud er den samme som Jeremias' Gud, og at han bruger Bibelen til at kommunikere med sine børn til alle tider.

Omvendt har selv den mest historisk orienterede og metodiske bibellæsning dybest set til formål at forstå en tekst, som Gud vil sige noget med i dag. Der kan være en del mellemregninger, når det fx handler om religionshistorisk eller arkæologisk baggrundsinformation. Men hvis det overordnede formål forsvinder ud af horisonten, så går i hvert fald min motivation også fløjten.

Med det i baghovedet tror jeg, det er sundt for alle bibellæsere med en vis variation. Dels for ikke at køre sur i det, dels fordi bibelteksterne er forskellige, både mht. deres genrer og mht. hvordan de inddrager den historiske situation eller henviser til andre bibeltekster osv. Ligesom man ikke læser en historisk biografi på samme måde som et digt eller en bog om børneopdragelse, sådan er der heller ikke kun én måde at læse Bibelens forskellige bøger på. Det er netop i dens righoldige forskellighed, den er Guds ord.

Konkret betyder det, at der er nogle af Bibelens bøger, jeg vil foreslå at læse "i store portioner" eller evt. i ét stræk. Det gælder fx Jobs Bog, lovstoffet i Mosebøgerne og meget i de historiske bøger i GT. Det er bøger, hvor der males et stort billede, og hvor bogens overordnede "flow" og opbygning har en betydning, som man let går glip af, hvis man i stedet læser et

Ligesom man ikke læser en historisk biografi på samme måde som et digt eller en bog om børneopdragelse, sådan er der heller ikke kun én måde at læse Bibelens forskellige bøger på

halvt kapitel ad gangen over lang tid.

Evangelierne og Johannes' Åbenbaring er også spændende at læse på denne måde, men de kan selvfølgelig også læses afsnit for afsnit, fx sådan at man læser teksten højt for sig selv og slutter med at lære et vers udenad, som man på den måde "gemmer i sit hjerte".

Brevene i NT synes jeg bedst om at læse i små afsnit ad gangen med stor opmærksomhed på de enkelte led og deres plads i sammenhængen og undervejs slå nogle af de GT-steder op, der henvises til.

Første Johannesbrev og Salmerne – og mange af de poetiske afsnit, der findes rundt om i hele Bibelen – læses efter min mening bedst meditativt, dvs. langsomt, gerne flere gange i træk og helst højt, så man kan høre sin egen stemme.

Men det er bare mine forslag, og de skal ikke tages for mere, end de er værd. Jeg har taget dem med, fordi de måske kan inspirere en og anden, men også fordi de viser, hvordan det, jeg ovenfor kaldte "umiddelbar" og "metodisk" bibellæsning, i praksis kan blandes i varierende forhold, alt efter hvad i Bibelen man læser.

Hjælpemidler

Medmindre man er teologisk uddannet, kan man normalt ikke læse Bibelen på dens egne sprog. Men man kan få meget ud af at bruge forskellige bibeloversættelser, hvis man synes,

Man kan få meget ud af at studere Bibelen metodisk: læse andre bibeloversættelser, slå relaterede bibelsteder op, lave elektroniske søgninger på ord og ordkombinationer og læse kommentarer. Men det er vigtigt at huske på, at Guds ord ikke bare skal forstås, men først og fremmest tros og adlydes.

et vers er svært at forstå. Man kan finde dem på nettet. Jeg er ikke specialist i den slags, men jeg er glad for at kende dk.bibleserver.com, hvor de almindeligste engelske og tyske bibler samt Bibelen på hverdagsdansk er tilgængelige.

Der findes også computerbibelprogrammer, hvor man kan kombinere et væld af bibeloversættelser med et stort katalog af både kommentarer og anden bibellitteratur og alskens søgefunktioner. Det kan man have et enormt udbytte af, uanset uddannelse og sprogkundskaber – men det vil kræve en anden artikel (og en anden forfatter!) at introducere det.

Bibelkommentarer og andre hjælpemidler skal bruges, dér hvor de hjælper. Det gør de fx, når de giver den historiske baggrundsinformation¹, som tit er nødvendig for at forstå profeterne, når de giver nøglen til at forstå, hvordan Paulus bygger en argumentation op, eller når de giver et bud på en forklaring af et svært vers.

Håndbøger med indholdsoversigter over de enkelte bøger i Bibelen, bibelordbøger, -leksika og -atlas er også gode hjælpemidler at have i "værktøjskassen". Men hjælpemidler må ikke tage opmærksomheden fra selve bibelteksten, og det samme gælder selvfølgelig bibellæsepla-

ner med forklaringer.

Det vigtigste hjælpemiddel til at forstå og tilegne sig en bibeltekst er imidlertid *altid* andre bibeltekster. Og her tænker jeg ikke først og fremmest på det principielle i, at "Skriften er sin egen fortolker", som Luther sagde, men på, at de vigtigste inputs, man kan få til sin bibellæsning, kommer fra de bibeltekster, der "hører sammen med" det, man læser.

Til min Jeremiaslæsning for tiden er det Anden Kongebog og Ezekiel (samt lidt Hoseas og Femte Mosebog). Til evangelierne er det de andre evangelier, og til alt i NT er det de GT-steder, som teksterne næsten hele tiden tager op. Vil man tilegne sig en bibelsk salme, er det meget vigtigere at være fortrolig med de andre salmer, end det er at kunne skelne formelt mellem en hymne og en takkesalme, selvom nogle bibelkommentarer gør meget ud af det sidste.

Og sådan kunne man blive ved. Bibelen er en *helhed*, ikke kun i den forstand at den i al dens forskelligartethed er Guds ord til os, men også i den helt praktiske forstand, at den hænger sammen på kryds og tværs, så dens enkelte tekster til stadighed forudsætter hinanden og kommenterer hinanden og kaster nyt lys over hin-

anden. Måske er jeg lige nu i gang med at læse Jeremias, men jeg er altid – samtidig – i gang med at læse Bibelen i dens helhed.

Den metodiske bibellæsnings fare

Alt dette med hjælpemidler og inddragelse af andre bibeltekster trækker læsningen over i den *metodiske* ende af spektret, og det er der intet i vejen med. Men der er en fare ved det, nemlig at man så aldrig kommer længere end til den historiske kontekst og de mulige fortolkninger.

Den form for bibellæsning har Søren Kierkegaard en skarp kommentar til: Han forestiller sig en konge, der skrev en befaling til sine undersåtter. Men i stedet for at adlyde befalingen, gav hans embedsmænd sig til at udfærdige den ene fortolkning efter den anden og holdt sig dermed kongens ordre fra livet: ”Ingen læste Kongebudet saaledes, at han gjorde derefter. Og ikke blot dette, at Alt blev Fortolkning, nei man forrykkede tillige Synspunktet for hvad Alvor er, og gjorde det at sysle med Fortolkningen til den egentlige Alvor.”²

Det er en vigtig pointe: Vi har ikke fået Guds ord for at fortolke det, men for at høre det, tro det og adlyde det!

Vi slipper ikke for fortolkningsarbejdet, og heller ikke for fornemmelsen af, at vi kun når frem til brudstykker af en sand forståelse af Bibelens Gud (1 Kor 13,12). Men den stykkevisse erkendelse, vi får, får vi for at tro og handle på den i vores liv her og nu.

Konkret betyder det, at en bibellæser altid må stille spørgsmålet om, hvad Gud vil sige med den tekst, han/hun læser. Man kan passende stille spørgsmålet til rette vedkommande – altså Gud! – i bøn, både før man går i gang, og når man er færdig. Men det kan også være en hjælp simpelthen at formulere spørgsmålet for sig selv: ”Hvordan skal jeg handle på denne bibeltekst?” Gerne sådan, at man skriver et eller to svar ned – og måske går med sedlen i lommen resten af dagen. Det er selvfølgelig ingen garanti for, at man så også i praksis gør det,

man skrev i svaret – men det hjælper én på vej.

Dette gælder både i den personlige bibellæsning, og når man læser for at formidle til andre, fx i en prædiken eller en andagt. Forkynnderens opgave er nemlig ikke blot at fortolke teksten, men at *formidle* den, så den får lov at tale ind i tilhørernes liv, og så de har mulighed for at omsætte det, de hører, i konkret praksis. Det synes de fleste forkyndere, er svært; jeg gør i hvert fald. Blandt andet fordi jeg i denne del af forkynnderopgaven meget tydeligt oplever, at jeg ikke kan nøjes med teologisk håndværk, men er helt afhængig af, at Helligånden bærer både mig selv og dem, der lytter.

Den umiddelbare bibellæsnings fare

Men hvis det til syvende og sidst er op til Helligånden, om vi forstår, hvad Gud vil sige med Bibelen, kan vi så ikke springe det møjsommelige, metodiske arbejde med teksterne over og nøjes med den *umiddelbare* læsning?

Det tror jeg ikke, og én af grundene dertil er, at Gud faktisk har givet os en bibel, der ser ud, som den gør. Den er en historisk bog; den vil ikke primært give os informationer fra en anden verden, men bevidne Guds historiske gerninger i *vores verden* – i skabelsen, i Israels folk, i Kristi liv, død og opstandelse, i den kristne menighed. Der er meget lidt i Bibelen om, hvordan der ser ud i himlen, men rigtig meget om, hvad Gud har gjort og gør på jorden – og hvad han vil gøre med jorden og os, som bor på den, når hans rige kommer.

Når Gud taler til os gennem Bibelen, gør han det ved at fortælle eller minde os om disse gerninger, og fordi gerningerne er historiske, er Bibelen det også. En af farerne ved den *umiddelbare* bibellæsning er, at man glemmer det aspekt – og på den måde får noget helt andet ud af Bibelen end det, den faktisk vil sige.

Så vi slipper ikke for arbejdet med at læse Bibelen historisk! – det behøver ikke at være nørdet, men indimellem er det besværligt. Det er dog absolut besværet værd. ■

-
- 1 Bibelkommentarer kan dog kun give den information, vi har kilder til. Hvis baggrunden er detaljer i dagliglivet i Galilæas landsbrugs- og landsbysamfund (som i mange af Jesu lignelser), anbefaler jeg varmt Kenneth E. Baileys bøger (fx *Jesu set med menneskelige øjne*, Kolon/Credo), der har hjulpet mig og mange andre på dette punkt. Men indimellem må vi blot affinde os med, at en bibeltekst tilsyneladende forudsætter noget, vi ikke helt ved, hvad er.
 - 2 Søren Kierkegaard: *Samlede værker*, bd. 17. 5. udg. 1962, København, Gyldendal, s. 76. Kierkegaard har blik for, hvordan de mange fortolkninger kan bruges til at ”værge sig mod Guds Ord,” som han skriver: ”... tag den hellige Skrift, luk din Dør – men tag saa ti Ordbøger, femogtyve Fortolkninger: saa kan Du læse den lige saa rolig og ugeneert som Du læser Adresseavisen” (ibid. 74).

TEMA

Gammel Testamente tegner silhuetten af Kristus

AF LEIF ANDERSEN

GT må forstås i sammenhæng og som en fremadskridende åbenbaring. Hvad kan man så med rette udlede eller ikke udlede af en tekst?

Leif Andersen, f. 1952

Lektor på Menighedsfakultetet og rejsepræst i Indre Mission
la@teologi.dk

Mange bibellæsere har for så vidt en fin, nedarvet respekt for Det Gamle Testamente (GT) – fordi Det Nye Testamente (NT) betragter GT's bøger som inspireret gudsord, og fordi de peger frem mod Kristus.

Og i folkekirken har vi nu fået en alterbog, der – oftest vellykket – inddrager GT-tekster i kirkeårets tekstrækker. Men i praksis kan det knibe med at manøvrere i GT. Enten surfer man rundt mellem enkelte yndlingsord, eller også – hvis nu man har sat sig for at læse dem i helhed – kan det føles lidt som at springe fra tue til tue i en uvejsom sump af uforståeligheder og endda af skurrende anstødeligheder.

Løsningen med ”yndlingsord” fik engang et løft gennem udgivelsen af *mannakorn*: små papirlapper med skrifthenvisninger, som man kunne trække som lodsedler. De har været mange til stor trøst og til en oplevelse af ledel-

se – ikke mindst, fordi de faktisk var udvalgt med præcis dét som formål. Og det skal man ikke kimse ad!

Men at læse GT i sammenhæng kan hyle en hvilken som helst bibellæser ud af den, både amatører og fagteologer. GT er ofte svært og sært på en måde, NT ikke er det. Mange har sat sig for at læse GT i sammenhæng, men har givet op hen ad vejen. Enkelte har opgivet det, fordi de faktisk syntes, at de kom til at stole *mindre* på Bibelen af det. Andre har fået dårlig samvittighed over, at de lidt for tit greb sig selv i at prøve at bortforklare eller bløde op på grumme tekster.

I denne artikel vil vi forholde os til spørgsmålet: Hvordan læser og forstår jeg GT's skrifter i sammenhæng – som en mangfoldighed af temaer og røster, men i respekt for den form, hvori Gud har talt gennem dem?

Vi skal senere se på tanken om den *fremadskridende åbenbaring*: at Gud ikke fra første færd har sagt alt endegyldigt, men over århundrederne har føjet brik efter brik til den store mosaik af Kristi billede. Og det sker i en logisk rækkefølge!

Derfor kan man ikke bare røre rundt i gryden af skriftsteder, som om en formulering lige så godt kunne stå hos den ene forfatter/apostel/profet som hos den anden. De har vidt forskellige genrer, vidt forskelligt sprogbrug og for så vidt også ret forskellige anliggender. Særligt er det vigtigt at erkende, at der er en åbenbaringshistorisk forskel mellem GT og NT, ligefrem et frelseshistorisk spring.

Men: Det betyder for det første ikke, at der er fejl og usandhed i GT, som NT så må rette op på. *NT retter aldrig på GT* – hvilket mange moderne teologer burde meditere grundigt over!

Ikke engang i de berømte ”Men jeg siger jer ...”-ord i Bjergprædikenen retter Jesus på GT, selv om mange tror det. Han retter i stedet på ”de gamles” misbrug af GT. Netop denne sammenhæng indledes jo med programerklæringen: ”Tro ikke, at jeg er kommet for at nedbryde loven eller profeterne. Jeg er ikke kommet for at nedbryde, men for at opfylde. Sandelig siger jeg jer: Før himmel og jord forgår, skal ikke det mindste bogstav eller en eneste tøddel forgå af loven, før alt er sket” (Matt 5,17f).

Klarere i GT end i NT

For det andet: *Der er faktisk ting, der siges klarere i GT end i NT*. Det virker sært; men det udspringer netop af Skriftens karakter af fremadskridende åbenbaring. Det drejer sig om temaer som:

1. Skabelsestroens livssyn

Både GT og NT taler om Gud som skaber, om mennesket som bærer af Guds billede og om Guds omsorg for ikke blot det evige liv, men også for dette liv. Særligt viser det sig i Jesu kærlighedsgerninger og i kirkens kærlighedsgerninger, i den diakonale omsorg osv.

Men det er i GT, vi finder de stærkeste tekster om glæden ved Guds skaberværk, om livsglæde og om begejstring over Guds gaver i naturen, i kunsten, i maven og i sengen.

2. Guds hellighed og Guds almagt

I GT forkyndes ofte Guds hellighed og Guds almagt stærkere end i NT.

Læg mærke til, at jeg ikke siger, at ”*loven*” forkyndes klarere i GT. Det er sandt, at GT’s skrifter sommetider i NT kaldes for ”*loven*”; og det har givet anledning til den misforståelse, at GT = loven, og NT = evangeliet. Men ”at skelne ret mellem loven og evangeliet” er en fortolkningsnøgle, en A-nøgle til *hele* Bibelen.

Faktisk mener jeg endda, at Kristus med sin fortolkning af loven forkynder den klarere og mere radikalt, end GT selv endnu formår det. Det viser sig særligt i *næstekærlighedsbuddet* og i *fjendekærlighedsbuddet*: Ud fra GT alene ville det måske være lettere at indrette sig sådan, at man tror sig i stand til at opfylde loven (Matt 10,20); men når Jesus fortolker loven så radikalt, så er det ikke længere muligt.

Lovens centrale tekst i GT er de 10 bud, der som bekendt for de flestes vedkommende er negativt formuleret: *Du må ikke*. Men lovens væsen som *positivt, radikalt* kærlighedsbud bliver noget klarere udfoldet i NT.

Ikke desto mindre er *Guds hellige majestæt* og *Guds almagt* stærkere formuleret i GT. Havde vi kun NT, kunne man måske fristes til en ”dualistisk” verdensforståelse, hvor Gud og Djævelen sloges jævnbyrdigt om magten. Men NT’s guds-billede har GT’s guds-billede som udgangspunkt; og herudfra véd vi klarere, at Gud er eneheriker, og Djævelen oprindeligt blot hans skaberværk.

I GT mødes mennesker igen og igen af Guds farlige hellighed. Og hvor NT, fx i Hebræerbrevet 12,29, skildrer ham som ”en fortærende ild”, sker det oftest i referencer til og anvendelse af motiver fra GT: Mennesker går til grunde i mødet med den Hellige – med mindre de møder ham på soningens sted!

3. Den troendes syndighed

Selvom NT overalt skildrer Jesus som *synders ven*, og toldere og skøger går ind i Guds rige før de selvhellige, og vi retfærdiggøres ved tro og ikke ved lovgerninger, så er der faktisk ret få tekster i NT, der taler direkte og tydeligt om den troendes *nutidige* syndige natur. Det er måske lidt mærkeligt.

*Der er faktisk ting,
der siges klarere i
GT end i NT*

Det er i GT, vi finder de stærkeste tekster om glæden ved Guds skaberværk, om livsglæde og om begejstring over Guds gaver i naturen, i kunsten, i maven og i sengen.

Her taler fx Salmernes Bog og dens bodstone og syndsbe kendelse faktisk stærkere, ligesom også profeternes syndsbe kendelse på egne og på folkets vegne.

4. Den troendes tvivl og fortvivlelse

Vi har i NT nogle få stærke tekster om troendes tvivl og om oplevelsen af gudsforladthed. Men mange er de ikke; og *vreden imod Gud*, barneretten til at gå i rette med ham, finder vi faktisk ikke. Der må vi til Jobs bog, til profeterne, til Moses, til Abraham og David.

Når moderne teologer i et eller andet omfang vil afskaffe GT som inspireret gudsord, tænker jeg bl.a. dette: "Hvor skulle jeg så gøre af min vrede og min tvivl? Jeg finder det ikke spejlet og genkendt i NT i nær samme grad, som jeg finder det i GT ..."

Altså: Når vi taler om den fremadskridende åbenbaring, er der ikke tale om at reducere GT

til en underordnet sekundavare, et overstået og uvigtigt vedhæng.

Jura og etik

Men hvad så med de stødende og skurrende tekster i GT? – Ja, nogle af dem løser sig faktisk op, når man læser dem lidt mindre overfladisk. Et eksempel:

Når Jesus fx siger: "I har hørt, at der er sagt: Du skal elske din næste og hade din fjende" (Matt 5,43), så refererer han jo ikke til noget, der står i GT, men noget, nogle bibellæsere, "de gamle", var begyndt at påstå.

Så når Jesus protesterer imod "øje for øje og tand for tand" (5,38ff), så er det altså egentlig ikke ordet i GT (3 Mos 24,20), han protesterer imod; så ville han jo netop være begyndt at "nedbryde loven"! Men han påpeger, at de skriftkloge er begyndt at misbruge det. Det er nemlig et ord, der slet ikke giver lov til små private hævn togter; det handler tværtimod om

straffeloven og om jura. I GT er grundreglen, at straffen skal svare til forbrydelsen; og det er dét, ordet handler om.

Men nogle var åbenbart begyndt at tolke denne regel fra straffeloven som en ret til at hævne sig på ens næste. Dér protesterer Jesus og siger, at i forholdet til vores næste skal vi tilgive og vende den anden kind til.

At man i det personlige forhold til sin næste skal tilgive og ikke skal hævne sig, er også ret klart flere steder i GT; det er ikke noget, Jesus opfinder ud af det blå. Se fx fortællingen om Saul og David (1 Sam 24) eller fortællingen om Josef og hans brødre (1 Mos 50). Det er grundholdningen hos Gud, der også i GT igen og igen er den tilgivende, den barmhjertige – en grundholdning, vi også skal virkeliggøre.

Men det er sandt, at tilgivelsen mellem mennesker er ikke helt så klart og radikalt fremme i GT som i NT. Det er et eksempel på, at Guds åbenbaring er "progressiv", altså fremadskridende.

Men hvorfor har Gud så indrettet Israels jura sådan, at straffen skal svare til forbrydelsen? I et moderne øre virker det jo ret brutalt.

Ja, det er straks mere usikkert. Ganske vist er det en gudgiven ordning, at samfundet bør straffe forbrydelser (Rom 13,4). Men jeg tror bestemt ikke, at vi i dag, i et verdsligt samfund, er forpligtet på at kopiere den jura, Gud gav sit folk Israel i GT. Det kan godt forenes med et bibelsk syn på mennesket eller et bibelsk syn på samfundet, at vi i dag har en anden praksis i retspleje og straffelov, hvor vi fx er mere optaget af at resocialisere end af at straffe. Jeg ville endda godt argumentere for, at denne humanistiske tankegang er mere i overensstemmelse med et kristent menneske- og samfundssyn.

Men det kan tænkes, at Gud i sin åbenbaring til sit folk og i sine bestemmelser var "kontekstuel", som det hedder: Han tager med i betragtning, hvad der var almindeligt i folkeslagene på den tid, så han fx *tillader* slaveri, flerkoneri og skilsmissebrev "med tanke på jeres hårdhertighed" (Matt 19,8) – selv om det ikke er ideelt.

Det er ikke bare "moderne mennesker", der støder sig på sider af GT's gudsbillede – det gør også GT's egne troende

Og her har han altså tilladt Israel at have en straffelov, der på nogle punkter lignede andre kulturers på den tid.

Nogle gange går Gud stik imod det "normale" i folkeslagene og indfører noget helt nyt. Andre gange gør han ikke – lidt ligesom Jesus nogle gange indretter sig efter det, der er skik i samtiden, og andre gange går imod det. Det kan være svært at se noget mønster i det; her kommer vi, om man så må sige, til blot at stole på, at Faderen og Sønnen véd, hvad de gør ...

Hvad så med alt det andet?

Men dette var så kun ét eksempel på, hvordan vi kan møde stødende og skurrende tekster i GT. Kan vi på den måde håbe på at forsvare Gud og gøre GT's gudsbillede spiseligt og acceptabelt for et moderne menneske?

Nej. Og her kommer noget overraskende: *Det er ikke bare "moderne mennesker", der støder sig på sider af GT's gudsbillede – det gør også GT's egne troende.*

Skeptikere forestiller sig tilsyneladende, at Guds grusomhed i GT må være frit opfundet af fanatiske forfattere og profeter. Men hvis det var tilfældet, så havde fx Abraham istemt dommen over Sodom; Moses ville juble over Guds beslutning om at udslutte Israel; Jeremias havde prist Gud for hans straf over Israel, og Esajas havde været begejstret over det domsbudskab, han var sendt afsted med: "Det er nemlig rigtigt, Herre; sådan skal

de ha' det!"

Men i stedet protesterer de: "Gud, det gør du bare ikke!" – sommetider med en sindssoprevet fortvivelse, der umiddelbart vil virke som gudsbespottelse.

De reagerer over for Guds beslutninger *med samme forfærdelse som vores egen.* Ikke altid, men forbløffende ofte. Gud forfærdet ikke bare moderne mennesker. Han forfærdet simpelthen mennesker!

Det er fx sandt, at Abraham – efter hvad vi ved – ikke protesterer, da han skal ofre Isak! Men det er så sandelig ikke først den moderne ateist, der er begyndt at skære sig på denne tekst. Søren Kierkegaard var umådelig provokeret af denne beretning; Abrahams tro var "uforståelig" for ham, selv om han beundrede den. I *Frygt og Bæven* endevender han igen og igen fortællingen med en indlevelse, hvor moderne, forargede skeptikere godt kan gå hjem og lægge sig.

Vi kender hverken baggrunden for eller mellemregningerne i Guds beslutninger. Et forsøg på at forklare og sandsynliggøre Guds kærlighed *ud fra det, vi ved og kender til*, ville være et forsøg på at forsvare grusomhed og ondskab.

Det er derfor sandt, at man skal have ekstremt gode grunde til at fastholde, at Gud bag alle disse fortællinger stadig må være godheden selv. Det virker umiddelbart som en stædig fortvivelse.

Men vi *har* vitterligt disse ekstremt gode grunde. *Blot ikke i selve disse tekster, men i*

Den nye pagt både
afskaffer og op-
fylder den gamle
pagt – de både
står i modsætning
til hinanden og
belyser hinanden

teksterne om Messias.

Han er vores gode grund. Ingen fortolkning af forargelighedens tekster, ingen gætterier på Guds gode hensigter hjælper ret meget. De er og bliver skjult for os. Men vi tror, de er der. Vi tror på, at Gud bag alle denne tilsyneladende grusomhed selv er en lidende, grædende Gud. Sådan som han viste os det og var det i Jesus fra Nazaret: at han selv lagde sin søns offer til rette og bød ham gå op ad bjerget til Golgata.

Messias

Personligt må jeg sige, at det, der kan gøre det striden værd at kæmpe med både uforståeligheder og anfægtelser i mødet med GT, frem for noget er GT's skildring af Messias: en overvældende og bevægende mængde af forudsigelser og forbilleder, der på vidt forskellige måder peger frem mod Kristus.

Både Paulus og hebræerbrevet (Hebr 8,5; 10,1) kalder GT's lov for *en skygge*. En skygge af Kristus. Den fremadskridende åbenbaring af Kristus aftegner Kristus for os. Men ikke udfyldt i detaljer. Kun i silhuet.

Men hvorfor beskæftiger vi os så overhovedet med skyggen? – I NT bliver Jesus til andet og mere end en silhuet. Han *aftegnes for øjnene af os*. Nu udfyldes silhuetten.

Selv om galaterne og vi aldrig har set ham, kan apostlene alligevel aftegne ham for os gennem Ordet. Men når "Jesus Kristus er blevet aftegnet for øjnene af jer som den korsfæstede" (Gal 3,1), *har NT anvendt penslerne, lærredet, farverne og motiverne fra GT*. Meget af NT's skildring af Kristus kan vi overhovedet ikke få til at give mening, hvis vi er ukendt med GT.

Og her taler vi ikke blot om nogle enkelte yndlingstekster som Salme 22 og Esajas' Bog 53. Vi taler om snesevis af forudsigelser og symbolhandlinger, der – allerede fra syndefaldets dag – proklamerer Frelserens komme: Født som et barn, tændt som et lys i mørket, spirende frem som et rodsrud af udtørret jord, forkyndende som en profet, herskende som en konge, sonende som en præst, levende fra evighed som Gud selv!

Det kan være forholdsvis enkelt, så længe man bare ser GT som *profetiens skrifter*, der forkyn-

der om ham, der skal komme. Forudsigelser og forbilleder kan være svære at have med at gøre; men selve ideen er for så vidt enkel nok: *Forudsigelsen* profeterer om noget, der først går i opfyldelse senere – *forbilledet* (fx kobberslangen eller den store forsoningsdag) illustrerer billedligt noget, der først indtræffer senere osv.

Men når vi i stedet ser GT som *lovens skrifter*, så er det ikke bare svært; så bliver det også indviklet. For så opstår denne mærkelige dobbeltheds: tvetydigheden i relationen mellem den gamle og den nye pagt:

Den nye pagt både *afskaffer og opfylder* den gamle pagt – de både står i modsætning til hinanden og belyser hinanden. Lovpagten er både *nådepagts forløber* og *nådepagts modsætning*.

I Hebræerbrevet kapitel 7 har vi således skildringen af Jesu ypperstepræstelige funktion, et præstedømme som Melkisedeks, stillet op i *modsætning til* det aronitiske: Nådens præstedømme er *modsat* lovens præstedømme; det er ikke givet ved arv, det gælder til evig tid, det står over lovens præstedømme, som det bedre står over det ringere osv.

Og samtidig skildrer hele brevet den aronitiske præstetjeneste *som et forbillede på* Jesu præstetjeneste: Nådens præstedømme *ligger i forlængelse af* lovens præstetjeneste; den soner synden, den baner vej gennem forhænget, den bærer forbønnen frem for Gud osv. Altså, ret paradoksalt:

- Kristus har et præstedømme *modsat* lovens præstedømme.
- Kristus har et præstedømme *lignende* lovens præstedømme.

Det er altså ikke bare loven *som de profetiske skrifter*, der aftegner en skygge af Kristus. For Paulus er det også loven *som moselov, som dom, som dødens tjeneste*, der tegner silhuetten af Kristus.

Som Paulus siger: "Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det ved at nagle det til korset; han afvæbnede magterne og myndighederne, stillede dem offentligt til skue og førte dem i sit triumftog i Kristus. Lad derfor ikke nogen dømme jer på grund af mad eller drikke, eller på grund af fester eller nymåne eller sabbatter. Det er kun en *skygge af det*, som skal komme, men legemet selv er Kristus" (Kol 2,13ff).

Det er altså ikke blot forudsigelserne og forbillederne, men også de her berygtede regler om mad og drikke, fester, nymåne og sabbatter, der er skygger af Kristus. Ret forstået *skygger de ikke for* Kristus, som vi måske ville tro; de er med til at skitsere ham, aftegne ham i silhuet.

Indhold eller illustration

En detalje til sidst: *Der kan være forskel på, hvad en tekst handler om, og hvad den evt. kan illustrere.*

Den fare, der lurar på fx tolkningen af forbillederne i GT, er nemlig *allegoriseringen* – den fromme overtolkning, hvor man udlægger teksten som billedtale langt ud over, hvad Skriften selv lægger op til.

Det er fx ret almindeligt at udlægge Josef-historien i detaljer som et forbillede på Jesu historie, selvom Skriften aldrig selv udlægger den sådan. Eller man udlægger Højsangen som en billedlig skildring af forholdet mellem Jesus og menigheden (eller mellem Gud og Israel), fordi man har svært ved at kapere, at den simpelt hen skulle være et elskovsdigt!

Jeg foreslår derfor, at man holder sig til de eksempler på forbilleder, som GT eller NT selv udlægger som sådan. Der er allerede snesevis at tage af; man behøver ikke forlænge listen for at samle flere opbyggeligheder til huse.

Det, man derimod kan gøre, er: Man kan godt fx anvende Højsangen eller Josef-historien *som illustration* af en pointe i evangeliet om Jesus – *bare man udtrykkeligt gør opmærksom på, at det bare er dét, man gør*. Altså ikke forsøger at give nogen det indtryk, at det faktisk er tekstens indhold og egen pointe, og at det skulle være dét, teksten handler om.

Noget lignende gælder de mange trøsteord til fx Israel eller til en profet, der ofte uden videre anvendes, som var de trøsteord direkte stillet til os, fx: "Glemmer en kvinde sit diende barn? Glemmer en mor det barn, hun fødte? Selv om de skulle glemme, glemmer jeg ikke dig. Se, i mine hænder har jeg tegnet dig ..." (Es 49,15f). Man kan for så vidt godt anvende dem som generelle trøsteord – blot man lige nævner, at egentlig er det sagt til Israel i en ganske bestemt situation; men det udsiger noget om Guds kærlighed til sine børn til alle tider (eller noget lignende).

FOTO: ISTOCKPHOTO

Det kan virke lidt overkorrekt. Men udelader vi den slags små præciseringer, så værner vi folk til tilfældige, allegoriserende fortolkninger uden blik for den sammenhæng, hvori de er skrevet; hvorimod lige at nævne den slags er med til at oplære bibellæsere til at have respekt for tekstens egen form og kontekst.

Hvorfra har vi vores tillid til GT?

Jeg forstår alt for godt den overvældende kritik af GT, der både kommer fra teologisk hold og fra vores eget protesterende indre. Men det er mig en gåde, hvordan moderne teologer tilsyneladende forsøger at sige på én gang: "Ja, vi tror bestemt på Jesus som Guds søn – *men* i dag véd vi bedre end han, hvad Det Gamle Testamente er for en størrelse ..."

Det kan være udmærket med arkæologiske, historiske og intertekstuelle argumentationer som apologetisk forsvar for GT som Guds ord. Men grundlaget for vores tillid finder vi et andet sted: i Kristi egen uforbeholdne tillid til GT som hans hellige skrifter og til dets skildring af Gud som hans og vores far. ■

Både Paulus og Hebræerbrevet kalder GT's lov for en skygge. Den fremadskridende åbenbaring af Kristus aftegner ham for os som en silhuet.

GODT SAGT

*Mennesker er ikke
modstandere af Bibelen,
fordi den modsiger
sig selv, men fordi
den modsiger dem*

 UKENDT

GODT SAGT

*I Danmark har vi et overforbrug af dagligt
brød, men et underforbrug af livets brød,
som giver den åndelige næring*

 JANN SJURSEN

TEMA

Hold mig i live gennem dit ord, Herre!

Min sjæl klæber til støvet,
hold mig i live efter dit ord!
Jeg har fortalt dig om min færd, og du svarede mig.
Lær mig dine love,
giv mig indsigt i dine forordningers vej,
så jeg kan grunde over dine undere.
Min sjæl er plaget af bekymring,
rejs mig efter dit ord!
Hold falskheds vej borte fra mig,
og giv mig i nåde din lov!
Jeg vælger sandhedens vej,
jeg har dine bud for øje.
Jeg holder fast ved dine formaninger, Herre,
gør mig ikke til skamme!
Ad den vej, du befaler, vil jeg løbe,
for du har gjort mit hjerte fri.

Herre, vis mig dine loves vej,
så vil jeg følge den helt og fuldt.
Giv mig indsigt, så jeg overholder din lov
og holder den af hele mit hjerte.
Før mig ad den sti, du befaler,
for den holder jeg af.
Vend mit hjerte til dine formaninger
og ikke til vinding!
Vend mine øjne bort fra løgn,
hold mig i live på dine veje!
Bekræft dit ord for din tjener,
så jeg må frygte dig.
Hold den hån, jeg frygter, borte fra mig,
for dine bud er gode.
Jeg længes efter dine forordninger,
hold mig i live i din retfærdighed!
Salme 119,25-40

TEMA

BRUG BIBELEN I HJEMMET

AF CECILIE THAMS NORD HANSEN

Vores hjem er præget af det, vi står for og tror på. Og der er uanede muligheder for at integrere Guds ord i hverdagen.

Cecilie Thams Nord Hansen,
f. 1961

Børnesekretær og redaktør
i Bibellæser-Ringen
cecilie@blr.dk

Det er en fantastisk gave at åbne Bibelen i sit hjem, møde Jesus og lukke os selv ind i Guds velsignelse. For Gud er ikke en "lukket bog".

Han har givet sig til kende, afsløret og åbnet sig for os. Først og fremmest har han åbenbaret sig – talt til os – i Jesus Kristus og i Skriften (Hebr 1,1). Han er ikke en upersonlig og lukket Gud.

Gud er levende

Bibelen er altså Guds ord til os. For da Gud havde skabt verden med ord, trak han sig ikke tilbage til sin himmelske verden. Han fortsatte med at tale og lytte. Gud er ikke tavs.

Afguderne, der omtales i Det Gamle Testamente, er falske og døde, fordi de er døde og stumme. Men Gud er den sande og levende Gud, som ser, hører, taler, handler og frelser (Jer 10,5.10.

ApG 7,34). Hvis Gud ikke var levende og havde talt, var Bibelen ikke blevet til.

Kristi ord skal bo hos os

Paulus opmuntrer os til at lade Kristi ord bo i rigt mål hos os (Kol 3,16). Kristi ord skal ikke bare være på besøg; en ofte eller sjældent gæst, der kommer og går. Kristi ord må bo, høre hjemme og høre til hos os. Det skal have fast bopæl.

Guds ord er nemlig ikke tanker og meninger, som vi kan slå hen og regne for mere eller mindre vigtige. Guds ord udfører, hvad Gud siger og vil. Bibelen taler ikke blot om Guds frelse, men giver samtidig frelsen. Og Gud holder ord og lyver ikke. Derfor skal hans ord være i rigt mål, rigeligt, i store mængder, hos os.

Familie og hjem

Det at have Guds ord hos os i rigelige mæng-

der, har konkret betydning for hverdagen i vores hjem, uanset om man er alene, er et par eller har børn.

Vores familie og vores hjem er en unik ramme om vores liv. Hjemmet er præget af det, vi står for og tror på. Vores værdier og prioriteringer. Det er her, vi bruger mest tid, er trygge og slapper af. Det er ikke mindst her, vi lever troen ud.

Undersøgelser viser, at det, vores børn får med hjemmefra, betyder langt mere for deres tro og åndelige udvikling end det, de får med sig fra andet kristent arbejde. For børn lærer ikke af korrekte ord, men af levede liv – sådan som det leves i hverdagen på godt og ondt. Kristi ord må bo *synligt* hos os. For det, som ikke er synligt, bliver hurtigt usandsynligt og utroværdigt.

Undersøgelser viser, at det, vores børn får med hjemmefra, betyder langt mere for deres tro og åndelige udvikling end det, de får med sig fra andet kristent arbejde

Som forældre er vi rollemodeller. Og det er vi på "den gode måde", uanset hvordan vores familie ser ud. Gud bruger os som familie på trods af fejl og mangler. Ingen er perfekte. Og målet er ikke perfekte familier eller at give indtryk af, at vi er perfekte kristne hjem. Målet er, at vi bliver bevaret i troen.

Derfor må vi takke for og tale med Gud om alle ting og lære at bede om tilgivelse. Og så må vi hvile i, at Gud er nær – midt i det svære. Hvile i, at det er Gud, der skaber troen og fuldfører sin gerning i os i vores familie. Hvile i, at vi ikke vil få svar på alt og måske ikke umiddelbart oplever at få vores dybeste ønsker opfyldt, men hvile i, at vi er i Guds hænder.

Gud er ikke ude på at teste os, når det gælder vores bibelbrug i hjemmet. Og det gælder både singlehjem, børnefamilier eller pensionistfamilier. Gud tager os til nåde. Vi skal ikke spejle os

i og leve op til andres forventninger. Vi bliver ikke frelst på grund af det, der lykkes for os – vores anstrengelser, beslutsomhed, viljefasthed og valg. Vi bliver frelst alene på grund af det, der lykkedes for Jesus og hans nåde imod os. Og det skal vi altid huske, når vi taler om bøn og bibellæsning.

Konkret bøn

Vi skal tale og lytte til Gud, for han lytter og taler til os. Vi skal se ham, for han ser os, og vi må vide os set. Gud handler uden for os, med os og i os, så vi kan tjene ham og hinanden i hverdagen.

At bruge Bibelen er at møde den levende Gud. Ikke en død bog. Og derfor må vi altid bede om, at Gud ved sin Ånd må gøre Ordet levende. Ikke bare sådan, at vi forstår det, men sådan at vi lever i det og handler på det.

Bøn og bibellæsning hører sammen. De kan ikke adskilles. Især i en børnefamilie er det vigtigt at tale om *konkrete* bedeemner. Det kan være *Fadervor*, hvor man supplerer nogle af bønnerne med konkrete ting fra vores hverdag. Blandt mindre børn er *papegøjebøn*, hvor én beder først, og de andre gentager bønnerne, nemt at gå til. Til de lidt større børn kan *kædebøn* være et forslag. Her beder man to bønner, den sidste bøn gentages og så tilføjes en ny bøn. Eller *popcornbøn*, en form for fællesbøn, hvor man kun beder meget korte bønner, som popper op. Bøn må være naturlig, nærværende og konkret i vores hjem.

Bevidste valg

Ligesom manden er livsnødvendig og livgivende, sådan er Guds ord "mad for troen". I et hjem er der ofte *faste spisetider*. På samme måde må vi også have "faste spisetider", når det gælder Bibelen. Det er værdifuldt at træffe bevidste valg om at skabe en fast ramme om et møde med Gud. Det kan være vaner og rutiner, et bestemt sted, en bestemt måde. Eller en tradition.

Traditioner er gode i hjemmet. For især børn husker følelser, atmosfære og stemning. Tag fx udgangspunkt i børnenes egen hverdag eller adventstiden, jul, fastetid, påsketid, mortensaf-

ten, ferie, søndag, dåbsdag eller andre mærkedage. Efterhånden som børnene bliver større, kan de selv være med til at bestemme de gode traditioner, som knytter til ved det bibelske budskab.

Variation i bibelbrug

Jeg tror, det er vigtigt at variere sin måde at bruge Bibelen på. Selvom det er vigtigt med faste spisetider, er det også sundt at *spise varieret*.

Her er nogle ideer til at variere sin bibellæsning i praksis, hvor man bruger sin fantasi og sanser. Noget er til eget brug; andet er til fælles brug i hjemmet, ikke mindst i børnefamilier:

- Smag på usyret brød, se et frø spire, smag på salt, prøv at være blind, døv eller stum. Mærk noget lamme-/fåreuld. Tænd et lys, lugt til røgelse, køb en frugtkurv og smag på "Åndens frugter". Lyt til Bibelen på telefonen. Se illustrationer og kunstværker med bibelske motiver.
- Lær bibelvers udenad på kreative måder, fx ved at klistre bibelvers på cornflakespakken. Læg en bibel forskellige steder, så også papirudgaven er tilgængelig i flere rum i huset eller i bilen. Køb en bibel i en genbrugsbutik og streg en god nyhed under, hver gang du møder den. Eller brug farver til at understrege tekstens forskellige udsagn. Undersøg et tema fra Bibelen, et dyr, en person, et ord, musikinstrument, våben, et tal eller sygdom.
- Leg bibelspil eller lav dit eget vendespil med bibelske historier. Byg en påskehave i haven eller af modellervoks/trylledej. Syng "ugens sang", som er skrevet over en bibeltekst, fx "Til himlene rækker din miskundhed, Gud" (Sl 36,6-10) og tal om teksten – eller syng bibelvers og lav jeres egne fagter til.
- Brug også gerne de sociale medier, selvom vi skal være opmærksomme på, at de kan gøre vores bibelbrug flygtig og overfladisk. Derfor må vi nogle gange sætte tid af til fordybelse, for selvom vi skal spise varieret af Guds ord, så skal den "tygges" godt, fordøjes og omsættes. Men de sociale medier er også en ressource. I dag kan vi læse Bibelen online overalt, og

FOTO: PEXELS.COM

mange bibelresurser er tilgængelige på nettet fx app'en *Bibelen for banditter* (for børn) eller *BibelTid* (forklaringer til Bibelen for teenagere og unge voksne), eller *El Camino*, som er online meditative bibelvandringer.

- Til sidst skal nævnes, at fortællingen er en genopdaget genre. Det er en god ide at genfortælle bibelhistorie med egne ord for hinanden i familien. Forestil jer, at I er der selv. Eller fortæl historien modsat eller bagfra, eller prøv at springe noget over og lav en anden slutning. Tal så om, hvad det betyder, at det skete præcis sådan, som der står i Bibelen!

Gud er Gud

Gud ser, taler og hører. Han er personlig og levende, men alligevel helt anderledes end os. Han er nemlig Gud, om alle mand var døde; han er Gud, om alle land lå øde (SOS 30, v.2). Uden ham ville alt levende være dødt, for Gud er en almægtig skaber, der opretholder og styrer alt og frelser os til et helt nyt liv med ham uden sygdom, synd og skyld.

Derfor skal vi ikke leve, dø eller træde frem for Guds ansigt på vores egne ord. Nej, troen har noget helt andet urokkeligt og troværdigt at holde sig til, gå på og stå på. Det er Guds ord. Derfor skal det bo i rigt mål hos os og være en fuld integreret del i vores hverdag, ikke mindst i vores hjem. ■

Det er en god ide at have "faste spisetider", når det gælder Bibelen, for den er mad for troen.

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Hvad er der sket med **kaldet**?

Kald – lyder det gammeldags? Hvad fortæller den formindskede brug af ordet *kald*? Tidligere talte man om visse erhverv som et kald. Det kunne være alt fra verdslige stillinger til åndeligt heltidsarbejde. Under reformationen var det et vigtigt punkt i Martin Luthers lære, at et menneske i et borgerligt erhverv kan tjene Gud lige så godt som en præst.

Den gamle Katekismus siger, at Gud har givet ethvert menneske en opgave. Den opgave, Gud har givet os, er vores kald. Ved trofast arbejde i det, som er vores kald, tjener vi Gud og vores medmennesker.

For at få et kald, må der være noget eller nogen uden for os, som kalder. Der kan være en sag, en værdi eller en person. Det må være noget, som er større end egne ønsker og eget velbefindende, og som derfor gør, at man er villig til at ofre sig.

Et tydeligt eksempel er en soldat, som risikerer sit eget

liv for at beskytte noget, som er større, f.eks. fædreland og medborgere. Hvis man bare tænker på sin egen sikkerhed og velbefindende, eller på at nyde livet, ville man næppe være villig til at ofre sig for fædrelandet eller noget andet.

I Bibelens lys har mennesket mange kald eller opgaver (se fx 1 Kor 7,17-24, *red.*). Vi har alle kald til at være til stede for dem, som er i nød.

Ægteskabet er også et klart eksempel på et kald. Ægtefæller har først og fremmest kald til at være ægtefælle. Hvis der er børn i ægteskabet, har de kald til at være far eller mor. Mennesket er over for Gud ansvarligt for sine børn – fysisk, psykisk og åndeligt. Det ansvar kan man ikke flygte fra – og hvilken elskende far eller mor ville også gøre det? I yderste ende kan ansvaret for opdragelsen ikke overlades til skolen eller andre opdragere. Dog kan forældre uforvarende komme i situationer, hvor de ikke kan

tage ansvar for deres børn.

Tanken om et kald giver mange forhold mening og dybde. Uanset om det handler om erhverv, arbejde, om betroede opgaver, tjenester eller andet, står vi i sidste ende ansvarlige over for Gud. Alt bør gøres til vores næstes bedste og til Guds ære. Hvis dette syn på livet forsvinder, bliver det erstattet af viljen til at tjene penge, skabe karriere eller udfolde sig selv. Da bliver livet uden dybde, uden ansvar og frem for alt uden mening.

Det liv, man kun lever for sig selv, er grobund for selviskhed, frustration og bitterhed. Også de opgaver, som i menneskers øjne er små og ubetydelige, men som udføres i tak til Gud, indeholder frøet til lykke og tilfredsstillelse.

Det er værd at stræbe efter den indstilling, som apostlen Paulus havde ved afslutningen af sit liv: "Jeg har stridt den gode strid, fuldført løbet og bevaret troen" (2 Tim 4,7).

Leif Nummela, Finland

Oversættelse: Birger Pedersen

Det liv, man kun lever for sig selv, er grobund for selviskhed, frustration og bitterhed

*Når vi bliver sat fri fra selv at fikse
frelsen, troen og venskabet med Gud,
kan vi netop glæde os over den gave,
vi har fået*

Er julen fikset?

"Få nu julen fixet!" Sådan kunne man sidste år ved juletid læse på plakater og kataloger fra *jem & fix*; de ville gerne sælge nogle lyskæder og andre ting, der kan få julen fikset. Ligesom andre byggemarkeder tilbød de også rådgivning til "gør det selv-projekter" – som *jem & fix* dog kalder "fix det selv-projekter".

Det fik mig til at tænke over, om julens indhold også er noget, jeg selv skal have fikset. Noget, jeg skal have styr på og gjort klar til et bestemt tidspunkt.

Lykkeligvis har Gud i virkeligheden selv fikset julen 100 procent. Altså ikke alle udenomstingene, men selve julens gave. For julens indhold – og det kristne evangelium i det hele taget – er netop en gave. Jesus kom til verden for at frelse syndere, og det projekt gjorde han 100 procent færdigt: "Det er fuldbragt – alt er rede!" Der er ikke noget overladt til gør det selv-arbejde.

Men vi kommer let til at tæn-

ke på det at være kristen som et gør det selv-projekt, hvor Gud ganske vist tilbyder støtte og rådgivning. Men den slags "kristendom" kører man træt i.

Sådan gik det også for Martin Luther. Han bøvlede med at få fikset det der med troen. Han tog det ellers meget alvorligt. Men tros-projektet ville ikke lykkes. Det hjalp ham ikke at sige til sig selv: "Få det nu fikset!"

Midt i det hele fik han lys over, at den forsoning med Gud, som han knoklede med at opnå, den var allerede skaffet og betalt – af Gud selv. Han fandt ud af, at kristentroen må bygge på *nåden alene* – Guds ubetingede nåde i Jesus.

Den erfaring var udgangspunktet for den reformation, som i det kommende år har 500 års jubilæum. Reformations erkendelser har været til stor hjælp for mange, herunder også mig selv. De har været en påmindelse om, hvad evangeliet egentlig er: at Gud

i Kristus har skaffet forsoning og frelse for alle – helt uden betaling eller medvirkende indsats fra vores side.

Når vi bliver sat fri fra selv at fikse frelsen, troen og venskabet med Gud, kan vi netop glæde os over den gave, vi har fået.

Og vi får tilmed motivation til at række en hjælpende hånd ud til dem, der trænger – i juletiden og resten af året. For hverken Bibelen eller reformationen har noget imod, at vi selv gør noget godt og dermed bidrager til andres glæde. Vi lever nemlig ikke for os selv og vores egne projekter, men for ham, der gav sig selv som en gave til os.

På baggrund af den virkelighed, som Gud selv har ordnet for os, giver det god mening at fejre jul. Han har gjort hele arbejdet med vores frelse selv – og han blev færdig til tiden, i "tidens fylde".

Og lige nu, ved indgangen til reformationsjubilæet, er det samtidig værd at besinde sig

på, hvad der ifølge vores Bibel og vores reformatoriske arv er slidstærk kristendom også i en ny tid. Så en ny generation kan blive sat fri af nye varianter af "fromme" og velmenende gør det selv-projekter.

Ole Solgaard

FOR TROEN

JESUS ER GUDS EMOJI

EN JULEPRÆDIKEN

AF ROBERT BLADT

*Hvis vi gerne vil vide, hvilken stemning Gud er i,
når han tænker på os, må vi se på Jesus.
Han afslører, hvordan Gud er os stemt.*

*Hvordan er Gud os stemt?
Vil han os det godt? Ser vi
bare på verden omkring os,
kan vi blive i tvivl*

I mange lande er det blevet kutyme at kåre "årets ord". I England vakte Oxford Dictionary i 2015 en del opsigt, da de gode folk valgte at kåre et ord, som slet ikke er et ord. Det stammede ikke engang fra England, og det kommer nok aldrig med i en af deres højt respekterede ordbøger.

Det var derimod et lille piktogram, en såkaldt "emoji". En slags "billedord", som mest bruges i kommunikation på sociale medier og i elektroniske tekstbeskeder. Det var endda en ganske bestemt emoji, nemlig den på verdensplan mest anvendte: "Græder af grin".

Mange sprogkyndige synes ikke, der er noget at grine ad. Det var der nu heller ikke, da Dansk Sprognævn kårede årets ord i Danmark. De kårede nemlig ordet "flygtningestrømme".

Viser afsenderens stemning

Nå, men "emoji" er altså ordet for de små smileys og andre billeder, som særligt bruges på

sms-beskeder og på sociale medier. Oprindeligt er det et japansk ord sammensat af to velklingende, japanske ord: "e" = billede og "moji" = bogstav. Billedbogstaver.

Mange af os bruger emojis, når vi kommunikerer via vores telefon. Det smarte ved emojis er, at de er umiddelbart forståelige, de går på tværs af verdens talte og skrevne sprog. Og så løser de et af problemerne ved tekstbeskeder, nemlig at fornemme afsenderens stemning.

Forestil dig en far, som skriver en sms til sin søn: "Hvornår kommer du hjem?" Hvad mener han egentlig? Er han vred over oprydningsstandarden på sønnens værelse? Har han en glædelig besked? Har han en trist besked? Er han bekymret for, om maden bliver kold? En emoji sammen med sms'en kan give sønnen en langt bedre fornemmelse af, hvad fars besked betyder.

Hvordan er Gud stemt over for os?

Gud har sendt os en emoji.

Hvis vi gerne vil vide, hvilken stemning Gud er i, når han tænker på os, må vi se på Jesus. Jesus er Guds emoji. Han afslører, hvordan Gud er os stemt (Hebr 1,3. Joh 1,18).

Når vi ser på verden omkring os, kan vi blive i tvivl om, hvordan Gud er stemt over for os.

Robert Bladt, f. 1970

Forstander på Børkop Højskole
Ulønnet præst i Frimenighe-
den Broen

robert@imb.dk

Den store glæde, som juleevangeliet forkynder, er ikke, at mørket, undertrykkelsen og krigen er borte. Den store glæde er, at Gud er hos os i mørket, alt det, som trykker os ned, alt det onde

Her omkring jul og nytår gør vi status over året. Nogle af de overskrifter, der står tilbage, er terroraktioner, den ulyksalige borgerkrig i Syrien og de fortsatte flygtningestrømme, voldsomme naturkatastrofer og klovne, der morer sig med at skræmme folk fra vid og sans. Smertefulde, hjerteskrærende eller tåbelige begivenheder.

Hvordan er Gud os stemt? Vil han os det godt? Er han på vores side? Ser vi bare på verden omkring os, kan vi blive i tvivl. Derfor må vi se på Jesus. Han er Guds emoji.

Når vi ser på vores eget liv, kan vi også blive i tvivl om, hvordan Gud er stemt over for os. Hvordan har året 2016 været for dig? Hvilke tab har du lidt? Hvem savner du? Hvilken frygt og sorg har du mærket? Måske mærker du dine tab og savn og sår stærkest her i julen, hvor der "burde" være så megen glæde. Måske er det på denne tid af året, det gør allermest ondt at tænke på Gud. Hvordan kan Gud være god, når jeg ...?

Vi må se på Jesus. Han er Guds emoji, der viser os, hvordan Gud er os stemt.

Gud blev en af os

Vi og verden bliver sådan set ikke udfriet af vores lidelser ved at se på Jesus. Ikke i første omgang i hvert fald. Han var ikke en Guds SWAT-soldat, der blev sendt for at bekæmpe

terrorister. Han blev ikke sendt for at drive et flygtningecenter. Han var ikke en indsatsleder på et redningshold.

Tværtimod, kunne man sige. Han blev en af os. Det kan på en måde sammenlignes med, at han blev et af gidslerne. Som om han blev en af flygtningene. Som om han blev en af de nødstedte. For den katastrofe, krig og gidseltagning, Jesus vil redde os fra, kræver, at han bliver en af os.

Selv om der ikke ligger en udfrielse fra lidelsen i Jesu første komme, så ligger der dog en anden udfrielse. Netop i den måde, Jesus kom til os, afsløres Guds sindelag. Jesu komme kan udfri os af vores Guds-angst, den lammende usikkerhed og utryghed, som følger af ikke at vide, om Gud er for os eller imod os.

Kan du se, hvordan Gud er dig stemt, når han er villig til at blive en af os og tage del i vores verdens lidelser? Endda bære verdens lidelser?

I Esajas' Bog 9,1-6a hører vi om en verden præget af mørke, undertrykkelse og krig. Er det en beskrivelse, vi kan nikke genkendende til, når vi ser os omkring?

Juleevangeliet (Luk 2,1-20) handler om magthavere, der undertrykker og udbytter deres befolkning, en farefuld rejse, en tvivlsom graviditet (i menneskers øjne), en livstruende fødsel, en familie, der ikke var plads til, hyrder, der skulle i nattevagt, og senere en paranoid konge, der beordrede barnemord, og en familie på flugt. Ligger det ikke utrolig tæt på den verden og virkelighed, vi oplever?

Al denne nød til trods sendte Gud ikke sine engle for at hjælpe, men for at forkynde en stor glæde: En frelser er født, han er Kristus – det vil sige Messias, den lovede frelser. Han er Herren – det vil sige, at Gud selv er kommet til os i dette barn. Gud er blevet en af os. Nu er vores nød hans nød, nu er hans frelse vores frelse. Er det ikke en stor glæde?

Den store glæde, som juleevangeliet forkynder, er ikke, at mørket, undertrykkelsen og krigen er borte. Den store glæde er, at Gud er hos os i mørket, alt det, som trykker os ned, alt det onde.

Jesus i krybben giver os et håb midt i det, som er ondt, og midt i det, som gør ondt. Julebudet, det vil sige julebudskabet, er for dem, der bygger i mørket og dødens skygge, for dem, der græder, og for dem, der lever under storm og torden – som salmedigteren skriver i julesalmen (SOS 165).

Gud vil os det godt. Han er blevet en af os. Jesus er Guds emoji.

Jesus i krybben viser os, hvor stor værdi vi har for Gud. Hvor højt, Gud tænker om os. Han lod sig føde som et barn for at fortælle os, at vi er bestemt til at være og leve som hans børn. At være menneske er noget ophøjet, det er at være som den Gud, der har skabt os. Nu kommer han i Jesus og viser os, hvad det er at være menneske. Der er en lige linje fra Adams skabelse til Jesu fødsel.

En glæde for de onde og mislykkede

Det er så også det svære ved at stå ved Jesu krybbe. Her holdes jeg ansvarlig for, hvor stort og ophøjet det er at være menneske. Og det lever jeg langt fra altid op til. Jeg er ikke kun offer for andres ondskab, jeg gør også andre ondt gennem mine svigt, mine forsømmelser og mine fejltrin.

Guds søn måtte fødes som en af os, fordi vi alle er mislykkedes med at virkeliggøre det at være menneske (Rom 3,23).

Det er ikke kun de andre, der gør det mørkt for mig. Jeg gør det også nogle gange mørkt for dem. Det er ikke kun de andre, der undertrykker; det gør jeg også. Det er ikke kun de andres kapper, der er sølet i blod; det er min også. Det er ikke kun hyrderne, der har grund til at frygte, når Herrens herlighed stråler om dem; det har jeg også. For hvad mener Gud mon om en som mig?

Hvis du har mærket ansvaret og følt dig afsløret af barnet i krybben, så hør, hvad englen sagde til hyrderne: "Frygt ikke! Se, jeg forkynnder jer en stor glæde, som skal være for hele folket: I dag er der født jer en frelser i Davids by; han er Kristus, Herren" (Luk 2,10f).

Hyrder var som regel nogle barske typer. De

måtte tage kampen op med vilde dyr og tyve. De trodsede nattekulden og tog nattevagter. Men den store glæde blev forkyndt for dem – for den var også for dem! Den var for hele folket! De gode og de onde. De blide og de barske. De onde af os har måske størst grund til at glæde os. Gud er blevet en af os. Det er en stor trøst.

Den gode kan frelse os

Men den største glæde er, at han ikke er *som* os. Han er ikke en del af mørket (Hebr. 4,15. 1 Joh 1,5). Han er derimod den, der kan frelse os.

Hvad mener Gud om os, der er onde? Han holder så meget af os, at han vil give, hvad det skal være, for at frelse os – vores synd og ondskab til trods. Det er, hvad Gud fortæller os gennem Jesu fødsel (Matt 1,21). Jesus er Guds emoji.

Men hvilken emoji kan udtrykke Guds sindelag over for os?

Vi kan finde en række gode forslag, men ingen af disse emojis slår til.

Jesus kom til et folk, der vandrer i mørket, ja, som endda er formørkede helt ind i vores hjerter. Han blev én af os, gjorde sig til ét med os. Han kom for at bytte med os. Han tilbyder at tage vores største nød og give os sit barnevillkår hos Gud.

Hvad siger det om Guds sind over for os?

Hvis det skal siges med én emoji, må det være denne: et hjerte.

Ligesom Maria gemte hyrdernes ord i sit hjerte, sådan er du og jeg gemt i Guds hjerte. Det er dette hjerte, som blev afsløret for os i julen, da Jesus, Guds søn, blev født for at være vores frelser.

Jesus viser, hvordan Gud er stemt over for os.

FOR TROEN

Drengen med madpakken

TANKER OM BESPISNINGSUNDERET (JOH 6,5-13)

AF CLAUS L. MUNK

Vi må være optaget af at være kendt af Jesus og stille alt i vores liv til hans disposition.

De manglede mad deroppe på bjerget ikke langt fra Genesaret Sø – flere tusinde mennesker. Hvad skulle de dog gøre?

Jesus stiller en af disciplene, Filip, et test-spørgsmål: "Hvor skal vi købe brød, så disse folk kan få noget at spise?" – "Men det sagde han for at sætte ham på prøve, for selv vidste han, hvad han ville gøre." – Filip tager "lommeregneren" frem og kalkulerer: "Brød for to hundrede denarer slår ikke til, så de kan få bare en lille smule hver." (v. 7).

En anden af disciplene, Andreas, har allerede været ude at sonde terrænet. Han har fundet en dreng med en madpakke – 5 boller og to fisk – og kommer så med ham hen til Jesus. Men det er jo nærmest helt til grin. Som han selv siger: "Hvad er det til så mange?"

Hvad siger Jesus til det? Overraskende nok forkaster han ikke det, som forekom så småt og ubetydeligt. Nej, han "tog brødene", står der. Og det ender med, at der bliver rigeligt med mad til alle.

Sådan kan det gå, når Jesus får lov at komme til og velsigne den smule, vi har!

Giv "madpakken" til Jesus

Lad os i denne artikel sætte lidt ekstra fokus på drengen med madpakken.

Tænk, hvis han, da Andreas spurgte ham: "Må Jesus godt få din madpakke?" – så havde svaret: "Nej, det må han i hvert fald ikke!" Man kunne jo overveje: Hvis du og jeg havde været i drengens sted, ville vi så have ladet Jesus få vores madpakke? Jeg må indrømme, at jeg ikke er sikker på, at jeg bare sådan uden videre havde overladt min madpakke til andre. For hvad skulle jeg så selv spise?

Sagen er jo, at vi er tilbøjelige til at beholde det gode for os selv. Børn vil vel ikke så gerne undvære dyrt mærketøj, for at sultne børn andre steder i verden skal få noget at spise. Og vi voksne har det vist på samme måde. Hvem af os vil med glæde skære ned på levestandard, rejser og oplevelser til fordel for nødstedte mennesker

Hvem af os vil med glæde skære ned på levestandard, rejser og oplevelser til fordel for nødstedte mennesker rundt omkring i verden?

rundt omkring i verden?

Men drengen her – vi kender ikke engang hans navn – lod Jesus få sin madpakke. Hele hans forsyning. Og tænk, hvad det førte med sig: mad til måske 10-12.000 mennesker, foruden til ham selv!

Da drengen blev voksen ...

Hvordan har denne dreng mon haft det, da han blev ældre?

Jeg tror, han ofte har tænkt på denne dag på bjerget. Og blev han gift og fik børn, så har han sikkert mere end én gang sagt til sine børn: ”Kom nu her, børn, så skal jeg fortælle jer noget helt fantastisk, som jeg engang oplevede!” ... Og mon ikke, han også har tilføjet: ”I må altid huske på, at hvis Jesus spørger jer om noget, så skal I endelig give ham det. For han velsigner ud over alle grænser!”

Hvor er det godt, at Jesus har syn for vores leghemlige behov. Endnu bedre er det, at han også har syn for vores åndelige behov – mad for sjælen. Med tanke på det behov giver han os sig selv at ”spise”, så vi kan have evigt liv i ham. Af samme grund kalder han sig ”Livets brød”. Og man tilegner sig ham ved at høre og tage imod, hvad han er og har gjort for os!

Berømt hos andre – eller kendt af Jesus

Jeg synes, det er skønt at tænke på, at drengen her, som overhovedet ikke havde nogen tanker om at gøre sig særligt bemærket og blive berømt, er blevet mere omtalt rundt omkring i hele verden end de fleste. Hvor mange, der har hørt og læst om ham, vides ikke. Men det er rigtig mange – mange millioner, måske milliarder. Og der bliver stadig flere, som tiden går.

Er det ikke forunderligt? Her opfyldes det ord af Jesus virkelig: ”Den, der tjener mig, ham skal Faderen ære” (Joh 12,26b).

Modsat har Jesus også sagt disse tankevækkende ord (Joh 5,44): ”Hvordan skal I kunne tro, når I vil have jeres ære fra hinanden og ikke søger æren hos den eneste Gud?”

Det største og vigtigste i livet er ikke at være kendt af mange. Nej, det betyder i virkeligheden forsvindende lidt. Derfor skal vi heller ikke jage efter at komme i for eksempel TV.

Det vigtige – ja, det vigtigste i livet overhovedet – er at være kendt af Jesus. At høre Jesus til.

Og det tror jeg, at denne dreng fik lov til at være. Det, der skete den dag på bjerget, har uden tvivl knyttet Jesus og ham sammen for altid. Hvordan skulle det kunne være anderledes?

Tænk, hvad det betyder! Det betyder, at han nu er hjemme hos Jesus i himlens herlighed. Og han bliver aldrig skilt fra Jesus – aldrig i evighedernes evigheder.

Det vil sige, at han også skal være sammen med Jesus på den nye himmelske jord, som Jesus en dag skaber – og opleve en glæde i Guds forunderlige og fuldkomne skaberværk, som aldrig får ende. Der, hvor ingen går sultne i seng, hvor ingen græder over noget, der er gået i stykker, hvor ingen bliver syge og dør, men hvor alle er sunde og raske og glade og bliver ved med at være det.

Det er det vigtigste for os: at vi alle sammen når det mål!

Derfor må vi være optaget af at være kendt af Jesus nu og stille alt i vores liv til hans disposition, også når det indebærer et nej til at søge ære fra mennesker. ■

Claus L. Munk, f. 1948

Prædikant i LM

toveogclaus@outlook.dk

FOR TROEN

Lutheranere får jord under neglene

AF JESPER ERBS MIKAELSEN

Når vi vil forstå Bibelen og anvende dens budskab, er det gavnligt at have både de personlige og de historiske briller på.

Det fysiske og konkrete aspekt i det kristne liv er særlig aktuelt i vores tid, der både er præget af sekularisering og åndeliggørelse.

Troen kan meget nemt blive en sag, der ikke kommer uden for cirklen mellem vores eget lille hjerte og Gud.

Vi tror jo på, at Guds nåde er ufortjent og gratis, og derfor skal vi ikke bidrage med noget. Ja, amen og Gud ske lov og pris for det. Det er et budskab, vi aldrig må give slip på.

Men i frygt for at give slip på det frie evangelium tror jeg, at vi til tider forsømmer at sige noget om det kristne liv. Jeg har i hvert fald hørt mange beklage sig over, at de ikke hører noget om, hvordan de skal leve deres liv. At der er et spænd mellem kirkens ideer og deres hverdag. Og jeg forstår dem desværre alt for godt.

Her tror jeg, at den amerikanske professor og

kulturredaktør Gene E. Veith, der er lutheraner, har noget vigtigt at sige. Derfor er jeg glad for at kunne skrive om et par hovedpointer fra hans foredrag på Menighedsfakultetet i oktober 2015.

I processen håber jeg, at det bliver tydeligt, hvor meget Luthers gode gamle lære om kald og stand har at sige til os i dag. Og så håber jeg, at vi igen kan se, at Ordet, som troen kommer fra, er blevet kød.

Sekularisme og åndelighed

Snakker man med mennesker i tyverne, så støder man hurtigt på formuleringer om, at de har det svært med organiseret religion, men de tror skam på, at der er et eller andet større, end hvad vi kan se og føle. Sagt på en anden måde lever vi i en sekulær, men spirituel kultur.

Den kultur er blevet til gennem en udvikling over århundreder.

For ca. 400 år siden begyndte de første naturvidenskabsmænd at undersøge naturen, fordi de her så Guds love. Dernæst kom så deismen i oplysningstiden, som kun havde brug for Gud til at sætte universet i gang, ligesom en urmager starter sit ur. Men med de senere tanker om Big Bang og evolutionsteorien blev Gud også unødvendig her. Sandhed blev nu noget, videnskaben havde monopol på. Det betød, at man skubbede gudstroen helt ind i den private sfære; det blev en sag for hjertet og ikke for det praktiske liv. På den måde blev vi sekulariserede.

Men der er også kommet en modreaktion. I dag bliver det spirituelle større og større. Verden bliver åndeliggjort. Og jeg tror, at vi kristne hopper med på vognen. For vi mærker trykket fra naturvidenskaben og ønsker, at vi ikke skal være tåber, når vi åbner munden om Gud.

Men åndeliggørelse er ikke løsningen. Den gud, som bare sidder på en lille sky et sted langt væk, er irrelevant for både os og vores medmennesker. Og den gud findes slet ikke! Det er nemlig kun en afgud dannet i vores hoveder – ikke den levende Gud som har dannet os. Den virkelige Gud har med vores konkrete verden at gøre.

Den fysiske Gud

Gene E. Veith fortalte i sit foredrag om en præst i USA, som tiltrak en hel masse positiv opmærksomhed ved at forkynde ortodoks lutherdom. Her kunne man høre, hvordan Gud hang sammen med det fysiske liv. Og det har vi brug for at blive mindet om i vores tid, hvor mange fristes til at isolere Gud i et åndeligt hjørne. Den Gud, som er til, altså den virkelige Gud, ham kan vi pege på i Jesus. Deri er Gud personlig og har en fysisk dimension.

Når jeg snakker om Gud, så snakker jeg om ham, som blev et menneske, og som "tog vores sygdomme, lidelser, overtrædelser og synder" (Es 53,4f).

Bibelen betoner altså kraftigt, at den mægtige og ophøjede Gud blev et menneske på vores vilkår og lidt til (Fil 2,5-11). Gud er ikke bare en ophøjet ånd på lang afstand. Han er også her. Jesus blev kød, Ordet blev kød.

Og det gør noget ved vores religiøsitet eller spiritualitet eller åndelighed. Vores tro hand-

*Gud er ikke bare en ophøjet ånd på lang afstand.
Han er også her. Jesus blev kød, Ordet blev kød*

ler ikke kun om noget diffust åndeligt, men også om noget fysisk, og den får konkrete følger i den fysiske virkelighed. Med et udtryk fra Johannes, som jeg holder meget af: "Det, som var fra begyndelsen, det, som vi har hørt, det, som vi har set med vore øjne, det, som vi har berørt og vore hænder rørte ved: livets ord ..." (1 Joh 1,1).

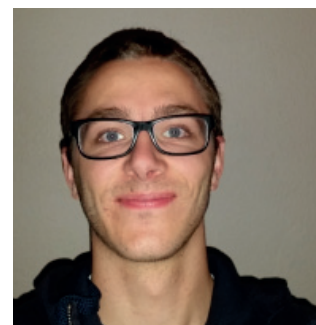
Som lutheraner glæder jeg mig over, at jeg kan få lov til at røre ved det allerhelligste – ved Jesus selv. Det er jo det, der sker i nadveren, igennem et stykke fysisk brød og et bæger fysisk vin. Gud bruger dette fysiske til at meddele sig til os. For vi kan ikke forstå Gud uden om det fysiske.

Derfor har vi brug for Jesus som tolk (Joh 1,18). Hvis vi alene kigger på Guds storhed, magt og styrke, så vil vi stå uforstående tilbage, for Gud er for stor til os. Derfor siger Luther, at vi aldrig må kigge på Gud uden at gøre det igennem Jesus. Og når nu Jesus faktisk er vores tolk, så ville det da også virke dumt ikke at gøre brug af ham!

Gud og lidelse

Vi kan også bruge Jesus som tolk, når vi står i lidelse. Det er måske der, vi har allermost brug for det. "Lidelsen i verden" vil i dag være det hyppigste svar på, hvorfor mennesker ikke tror på Gud. Jeg tror, det skyldes, at vi oftest ikke ser lidelsen igennem Jesus. Gør vi det, ændrer det vores syn på Gud og vores liv under hans åsyn.

Som nævnt er Jesus jo gået ind på hele det menneskelige livs vilkår. Det indebærer, at vi har lov til at græde over døden, for det gjorde

Jesper Erbs Mikaelson,

f. 1989

Stud.theol.

jesper_mikaelson@hotmail.com

At være præst er ikke et hak bedre end at være bager! Både præsten og bageren tjener i et gudgivet kald. Og uden mad og drikke, så duer selv præsten altså ikke.

Jesus. Vi må bekæmpe uretfærdigheden, for det gjorde Jesus. Vi kan juble over sejren, for den har Jesus vundet!

Dermed er der også antydnet tre gode måder at møde lidelsen på.

For det første kan vi møde det lidende menneske, som det er, og acceptere lidelsen. Vi behøver ikke bortforklare lidelsen; vi må gerne være sure over den og være medlidende, for vi behøver ikke forsvare Gud i det (se fx Sl 13; 44 og 88). Han er lige så meget lidelsens modstander som os; det har Jesus vist os.

For det andet kan vi gå ud og tjene vores næste. Når lidelsen skyldes menneskelig uretfærdighed, så må vi gøre noget ved det. På den måde kan vi vise vores medmennesker, at retfærdighed ikke kun er et højt og flot filosofisk ideal for os, men faktisk er noget, vores Gud – og derfor også vi – brænder for.

Og som det tredje kan vi tage fat i antagelsen om, at Gud *ikke* gør noget ved lidelsen. Det gør han jo i den grad. Jesus tog vores sygdomme, lidelser og overtrædelser på sig. Gud gik altså ind i vores verden *for* at gøre noget ved det, der er galt med vores verden. Også selvom problemet ikke var løst i det øjeblik. Vi ved, der er noget, som er stærkere end døden; det må vi dele. Men

vi må dele det med syn for den enkelte og hans eller hendes lidelse. Det må vi, fordi spørgsmålet ofte ikke er filosofisk, men faktisk udspringer af oplevet lidelse.

Konkret hverdagskristendom

Luther oplevede også lidelse. Han led, fordi han ikke kunne finde en nådig Gud. Med "nådig Gud" mente han dog ikke en gud, som ikke stod bag verdens lidelse. Men den Gud, som kunne tage imod os syndere.

Man kan spørge, om vi er lige så opmærksomme på vores syndighed som det store problem i dag? Måske, måske ikke. Men jeg ved, at Luther var god til at gøre såvel synden som de gode gerninger konkrete. Hans lære om kald og stand kan være med til at gøre hverdagskristendommen konkret for os. Jeg tænker, at det både kan være med til at give os syndserkendelse, sætte os fri og sætte os i gang.

Du er sat her som Guds hænder

Hvad er bedst – en præst eller en bager? Ja, jeg læser teologi, så svaret ligger lige til højrebænet: At være præst ... er ikke et hak bedre end at være bager! Både præsten og bageren tjener i et gudgivet kald (1 Kor 7,17-24). Og uden mad og

drikke, så duer selv præsten altså ikke.

I bagerens kald som bager tjener han ethvert menneske, han giver mad. Når vi i fadervor beder om vores daglige brød, så giver Gud det til os gennem bageren. Derfor er det vigtigt for mig at understrege, at vi kan tjene Gud i det kald, vi nu engang står i, uanset om det så er bager, børnehavepædagog, buschauffør eller frisør (Rom 13,1. 1 Pet 2,13f).

Alle er vi sat her som Guds hænder. Altså er vores gudstjeneste her at elske vores næste. For vores næste har – i modsætning til Gud! – brug for vores gode gerninger. Er du eksempelvis god til at passe børn, så kan du nyde at være børnehavepædagog og passe børnene, tage dig af dem og give dem kærlighed. Det er Guds vilje. Du skal ikke føle, at det ikke er åndeligt nok. Det er at elske din næste som dig selv.

Hvis du så kan være en børnehavepædagog, der også deler evangeliet med dine kolleger, så er det jo helt perfekt. For jeg har en lille hemmelighed: Som pædagog er det nemmere at snakke med andre pædagoger, end det er som præst. Jeg går ikke op og ned ad dem hver dag. Det gør du. Så snak om vejr og vind, om børn og jord, om livet på godt og ondt. Det kan være gudstjeneste at sætte sig ned og tage en kop kaffe med din kollega.

Det kan også være gudstjeneste at være en businessman og få hjulene til at køre rundt. Eller at være buschauffør og køre os andre rundt. Du er sat fri til at tjene Gud i det kald, du står i. Det vil sige: Gud tjener dit medmenneske gennem dig i det kald, som du står i.

Hvad er du kaldet til?

Men det er ikke kun dit job, du er kaldet til. Du er også kaldet ind i dine forskellige relationer.

Jeg bor sammen med en italiener; derfor er jeg kaldet til at elske ham. Jeg er i praktik hos to præster; derfor er jeg kaldet til at elske dem og deres familier. Men jeg skal gøre det på to forskellige måder, fordi det er forskellige relationer.

Dit kald er at være mor, ægtemand, søster, bror, datter, ven. I hver enkelt af de relationer har Gud sat dig til at elske dit medmenneske. Som mor skal du værne om og drage omsorg for dine børn. Som ægtemand skal du elske og ære din kone.

Jeg synes, Gene E. Veith giver et godt eksempel på det her ved at citere bekendelserne fra en tjenestepige på Luthers tid: "Jeg har ikke tjent min herre trofast, jeg gjorde ham vred og fik ham til at bande. Jeg har forsømt ting og ladet der ske skade. Jeg har også syndet i ord og gerninger, jeg har skændtes med mine kolleger, jeg har beklaget mig over husets frue og forbandet hende."

Veith siger om denne bekendelse: "Det er så hjemlig en bekendelse. Hun bekender ikke tidens store onder, men 'ååååh ...', jeg gjorde min chef gal og fik ham til at bande" (min oversættelse). Og det er den del, der er så stærk. Det er mine "små" synder, jeg må frem for Gud med, og det er dem, jeg har brug for at få øjnene op for! Ja, jeg har brug for at få øjnene op for, at det er dem, Gud har netop har tilgivet.

At se kaldet så jordnært kan også give ro i forhold til tanker om, "hvad Gud vil med mit liv". For Gud vil, at du tjener dine medmennesker i det kald, du nu er i. Og det er som sagt ikke mere fromt at være præst end bager.

Hvis du har evner, som du kan tjene din næste med, så brug dem. I stedet for at fortabe os i nutidens store onder, så kan vi være med til at tjene, der hvor vi er, og derved se de "små" onder, som vi selv bærer på.

Det giver også et befriende perspektiv på hverdagen: Gud er verdens frelser; det er du ikke! Du er en synder; det er Gud ikke. Og alligevel beder han dig tage del i verden og få jord under neglene. Han ønsker, at du tjener din næste, for gennem dig tjener han din næste.

Tjen Gud i kald og stand!

I dag kan vi være så skræmte af naturvidenskab, at vi trækker os fra alt, der har med verden at gøre. Men det er at gøre vores næste en bjørnetjeneste. De har brug for at se, at Gud er Gud i vores fysiske verden. Gene E. Veiths pointe er faktisk, at det vil åbne dørene at vise, hvordan kristen åndelighed også er fysisk og konkret.

For vi har fået at vide, at når vi bruger vores krop til at tjene Gud, så er det en åndelig gudstjeneste (Rom 12,1). Hvordan skal man leve hverdagen som kristen? Svaret er enkelt nok: Tjen din næste i det kald, du står i. Så lover jeg dig, at du både vil kunne finde noget godt at gøre og noget at bede om tilgivelse for! ■

Luthers lære om kald og stand kan være med til at gøre hverdagskristendommen konkret for os

FOR TROEN

En trofast Gud – et utro folk

JEREMIAS II

AF PETER OLSEN

Gud vil ikke nøjes med udvendig religion. Han vil have vores hjerte. Derfor kalder han på os igen og igen, også gennem Jeremias' Bog.

Peter Olsen, f. 1963

Bibelunderviser i LM og lærer på Dansk Bibel-Institut
po@dlim.dk

Alt, hvad der tidligere er skrevet, er jo skrevet, for at vi skal lære af det, så vi med udholdenhed og med den trøst, som Skrifterne giver os, kan fastholde håbet,” skriver Paulus (Rom 15,4).

Det er værd at understrege, når vi i denne artikel dykker ned i Jeremias' bog.¹

Det Gamle Testamente (GT) kan give os ”visdom til frelse ved troen på Jesus Kristus” (2 Tim 3,15). Gud gav Jeremias denne ordre: ”Skriv alle de ord, jeg har talt til dig, ned i en bog!” (Jer 30,2). Andre profeter fik samme besked (2 Mos 17,4; Es 30,8; Hab 2,2).

Hensigten med Guds Ord er, at vi skal læse det, så vi lærer Gud at kende og bliver fortrolige med ham. Denne fortrolighed må bevares og udbygges livet igennem.

Brudgom og brud

Gud siger til Israel: ”Jeg husker din trofasthed,

da du var ung, din kærlighed, da du stod brud. Du fulgte mig i ørkenen” (Jer 2,2).

Gud førte Israel ud af Egypten omkring 1440 f.Kr. Da tog han Israel til brud. Dengang var deres kærlighed ny og frisk. Ørkenvandringen var deres hvedebrødsdage.

Ganske vist beklagede Israel sig over både det ene og det andet. Snart havde de ikke vand. Så måtte Moses slå på en klippe, så vandet strømmede ud til dem (2 Mos 17). Snart havde de ikke mad. Så sendte Gud manna fra himlen, og kød fik de i form af vagtler, der faldt udmattede ned til dem i lejren (2 Mos 16). Alligevel længtes de tilbage til Egyptens kødgryder (2 Mos 16,3; 4 Mos 11,5f).

Igen og igen brokkede de sig over forholdene i ørkenen. Men i det mindste gik de til Gud med deres brok. De opsøgte ikke fremmede guder. Deres brudgom havde dem for sig selv derude i ørkenen. De havde jo ikke andre steder at gå hen.

Når Gud sender folket ud i ørkenen, hvor de kom fra, er det med det håb, at de vil vende om til ham igen, om ikke andet så for at klage deres nød

Selv om det ikke var den rene idyl, husker Gud det alligevel som en god tid, fordi han havde sin hustru for sig selv. Dette ændrede sig, da de fik tryghed og velstand i deres eget land.

En utro hustru

Omkring 730 f.Kr. fik Hoseas denne besked fra Gud: "Gå hen og gift dig med en horkvinde og få horebørn, for landet horer sig bort fra Herren" (Hos 1,2). Han skulle vise med sit liv, at Israel var en utro hustru. Med sine ord skulle han forkynde for dem, at Gud ville sende assyrerne som straf. Dette skete i 722 f.Kr. Nordriget Israel gik til grunde, og store dele af befolkningen blev ført i eksil. Begrundelsen var deres ægteskabsbrud. De bad nok til Gud, men de vendte sig også til afguderne.

Hundrede år efter, på Jeremias' tid, gentog det sig nede i Sydriget Juda. I 586 f.Kr. sendte Gud babylonerne som straf. Jerusalem blev ødelagt, templet blev revet ned, og store dele af befolkningen blev bortført. Men Guds hensigt var ikke bare at straffe. Han ville kalde folket ind til sig igen. Gud sagde: "Jeg sender trængsler over dem, for at de skal finde mig" (Jer 10,18).

Det var samme hensigt 100 år tidligere. Da sagde Gud om Nordriget: "Jeg vil

føre hende ud i ørkenen og tale til hendes hjerte ... Da vil hun svare mig, som da hun var ung, som dengang hun drog op fra Egypten" (Hos 2,16f). Guds dom er også et kald.

Når Gud nu sender folket ud i ørkenen, hvor de kom fra, er det med det håb, at de vil vende om til ham igen, om ikke andet så for at klage deres nød.

Tårernes profet

Gud siger til Jeremias: "Du må ikke gifte dig og få sønner og døtre" (Jer 16,2). Begrundelsen er, at Jeremias ikke bare skal forkynde, men også vise med sit liv, at Sydriget snart skal opleve ensomhed. Når Gud sender babylonerne mod dem, vil mange blive enker og faderløse. Jeremias må ikke engang deltage i de andres fester: "Du må ikke gå ind i et hus, hvor man holder gilde og sidde og spise og drikke sammen med dem" (Jer 16,8). Jeremias' liv skal forkynde for dem, at Gud snart vil stoppe fest og glæde i folket.

Det var en tung skæbne for Jeremias. Han forkyndte Guds dom gennem mere end 40 år, men folket ville ikke omvende sig. De mente ikke, at det hele var så slemt, som profeten sagde. Og når han insisterede på sin forkyndelse, blev de vrede og truede ham med døden.

I hans hjemby, Anatot, sagde de: "Du må ikke profetere i Herrens navn, ellers skal du dø for vores hånd" (Jer 11,21). Ja, selv hans brødre og hans slægt råbte af fuld hals efter ham (12,6). Gang på gang sagde de til ham: "Det er løgn, hvad du siger! Herren vor Gud har ikke sendt dig" (43,2). Mindst to gange blev han kastet i fængsel, den ene gang i en udtørret brønd (37,16; 38,6). Mindst to gange blev han slået og én gang spændt fast i en gabestok uden for templet (20,2; 37,15). Så kunne alle gå forbi og spotte ham. Til sidst blev han bortført til Egypten (43,4-7), hvor han døde. En jødisk tradition siger, at han blev stenet i Takpankes, i det nordlige Egypten.

Jeremias havde ikke mange at dele sin smerte med. Til Gud sagde han: "Jeg sidder ikke og jubler i muntert lag, tvunget af din hånd må jeg sidde alene" (15,17).

Den største smerte – nemlig at folket ikke ville omvende sig – kunne han ikke engang dele med Gud, for han sagde til Jeremias: "Du må ikke gå i forbøn for dette folk. Du må ikke holde klage eller bøn for dem, for jeg vil ikke høre" (11,14). På grund af folkets synd var Gud fast besluttet på dommen.

Martin Luther skriver i sin kommentar til Første Mosebog 6: "Noa er den største profet, verden har set" (WA 42,280,5). Intet er

Gud ønsker, at han og vi skal stå hinanden nær ligesom i et ægteskab, så vi er fortrolige med ham og deler både glæder og sorger

nemlig så vanskeligt som at stå helt alene med Guds Ord, når alle andre modsiger det. Noa stod i denne situation i 100 år.

Men næst efter Noa byder Jeremias sig til som den største og mest ensomme profet, verden endnu har set. Han var lidelsens og tårernes profet.

Vi er Guds brud

Det bedste billede på forholdet mellem Gud og os er kærligheden mellem mand og hustru i ægteskabet. Det billede bruger både GT og NT om de troendes forhold til Gud. Gud ønsker at leve i ægteskab med os. Han vil have os for sig selv.

Kong Salomo siger poetisk om ægteskabet mellem mand og hustru: "Velsignet være din egen kilde, glæd dig over din ungdoms hustru ... Berus dig til stadighed i hendes kærlighed. Hvorfor, min søn, skulle du beruse dig i en anden kvinde?" (Ordsp 5,18-20). I ægteskabet skal de to drikke af hinandens kilde, ja, de skal beruse sig i hinanden.

Gennem Jeremias anklager Gud folket for utroskab: "De har forladt mig, en kilde med levende vand, og de har udhugget cisterner, cisterner, der slår revner og ikke kan holde vand" (Jer 2,13).

Det er Guds vilje, at Israel dengang og vi i dag skal drikke af hans kilde. Vi skal beruse os i ham. Gud vil, at vi skal leve for hans ansigt og dagligt tale med ham. Det er ikke nok, at vi engang imellem kommer på høfligt visit i hans hus. Det kan en ægtemand ikke nøjes med. Han vil have sin hustru helt, og vil hun ikke det, er der tale om ægteskabsbrud.

At tro på Gud er ikke bare at tro på visse sandheder om Gud. At tro på Gud er at komme til

ham og at drikke af hans kilde. Jesus siger det på denne måde: "Den, der tørster, skal komme til mig og drikke. Den, der tror på mig, skal det gå, som Skriften siger: 'Fra hans indre skal der rinde strømme af levende vand'" (Joh 7,37f). Det modsatte gælder også: Den, der *ikke* drikker af hans kilde, har brudt ægteskabet med Gud.

En blandet gudsfrugt

Biskop Brorson har en tankevækkende formulering i sin *Svane-Sang* (nr. 59) fra 1765:

"Men Satan fra sin Slangekrog
en blandet Gudsfrugt foreslog"
(*Samlede Skrifter* 3. Bind, 1956, s. 106).

På Jeremias' tid ville de fleste gerne tro på Gud. Men de levede ikke for hans ansigt. Det var en blandet gudsfrugt. Derfor sagde profeten: "Om-skær jer for Herren, fjern jeres hjertes forhud" (Jer 4,4).

Det blev de vrede over, for de troede da på Gud, mente de. Efter kong Josijas reformation i 622 f.Kr. fyldte afguderne ikke så meget. Folket ofrede til Israels Gud. Men hjertet var ikke med i det. Derfor sagde Gud til dem: "Jeres brænd-ofre tager jeg ikke imod, jeres slagtofre er mig ikke til behag" (6,20). Der var kun tale om udvendig religion.

Anklagen mod Nordriget på Hoseas' tid lød: Afgudsdyrkelse. Anklagen mod Sydriget efter Josijas reformation lød: Udvendig religion. Men begge dele var utroskab mod Gud.

Han vil ikke nøjes med udvendig religion. Gud vil have vores hjerte. Vil vi ikke give ham det, vil vi ikke søge hans ansigt og drikke af hans kilde, så er al vores ydre religion en modbydelig stank i Guds næse. Derfor kalder han på os igen og igen. Foreløbig er Guds små domme i vores liv udtryk for hans kald. Vi må høre dette kald og leve for Guds ansigt. Dette sker, når vi læser i og lytter til Guds Ord, når vi dagligt taler med ham i bøn og spejder efter hans svar, og når vi indretter vores liv efter Guds vilje.

Gud ønsker, at han og vi skal stå hinanden nær ligesom i et ægteskab, så vi er fortrolige med ham og deler både glæder og sorger. Ønsker vi ikke dette forhold til Gud, så har vi brudt ægteskabet. Vi lever med en blandet gudsfrugt. ■

1 Denne artikel er den anden i en serie på tre artikler om Jeremias' Bog. Den første var med i nr. 5/2016; den sidste kommer i nr. 1/2017.

Jesus var single

BOGANMELDELSE AF JENS PETER SOLGAARD SCHMIDT

Jesus var single

En bog om at være single og kristen

Line Anthony Reckweg

Lohse, 2016

192 sider, kr. 199,95

Kærlighed fylder meget i vores verden i dag, og vi har alle en holdning til den, også i kristne sammenhænge. Kærlighed og familieliv er det, der stræbes efter. Men hvad med dem, der ikke når dette "mål"? Det behandler denne bog på en særdeles god og ærlig måde.

Familielivet og de termer, der er knyttet dertil, har ofte en stor plads i en del af forkyndelsen. Tankevækkende er det derfor at blive mindet om, at Jesus som det perfekte menneske netop var single.

Man fornemmer jævnligt den holdning, også blandt kristne, at man først er et fuldendt menneske som en gift person. Bogen viser derimod klart det bibelske menneskesyn: Vi er skabt i Guds billede, og man er et helt menneske uanset civilstand. Selvom ægteskabet er en gave fra Gud, må det ikke blive en afgud for os.

En af bogens stærke sider er, at seks singler, der er placeret forskellige steder i livet, er blevet interviewet som grundlag for bogen. Deres udtalelser kommer drypvist. De giver bogen en stor ærlighed.

Forskellige emner tages op,

Det er tankevækkende at blive mindet om, at Jesus som det perfekte menneske netop var single

fx kærlighedstyper, smerten, fællesskaber og dating. Der sluttet med et appendiks, hvor der reflekteres over singlilivet, der er slut, og ægteskabet, der er begyndt. Begge faser i livet beskrives positivt og realistisk.

Flere gange bliver der nævnt de muligheder, singlen har og som man må lære at udnytte og glæde sig over. Det gælder både i forhold til arbejdet, privatlivet og i menighedslivet.

Lev det liv, som Gud har givet os

Bogen er ikke en manual i at finde en kæreste. Men den minder os om det liv, vi har fået givet og som Gud ønsker, at vi skal leve sammen med ham, uanset hvordan det går os her i livet. Vi bliver mindet

om, at vi alle har værdi og er elsket af Jesus. Også når man føler sig ensom, gammel eller synes, at livet er en fiasko.

Bogen minder på en fin måde læseren om at tænke over, hvad målet for ens liv er. Er målet at blive gift, eller er det at leve med Jesus i sit liv?

Jeg synes med min erfaring, at bogen beskriver singlilivet godt – med de glæder og smerter, der er, men som man måske skal mindes om, hvis man er single. Samtidig giver den også en viden og forståelse til den, der knapt nok kender til singlilivet af egen erfaring. Den viden, der her gives i bogen om singler, er nyttig for hele menigheden, så også denne gruppe bliver inkluderet.

Jeg vil derfor varmt anbefale bogen til alle. ■

Slutspillet om Israel

BOGANMELDELSE AF LEIF RASMUSSEN

Slutspillet om Israel

Bibelens profetier og verdenshistorien

Ole Andersen

LogosMedia i samarbejde med

Ordet og Israel, 2016

250 sider, kr. 199,95

Det er en meget grundig og velskrevet bog med stor bibelsk indsigt, der her er udkommet. Den vil helt sikkert finde læsere ikke bare i udgivelsesåret, men år frem i tiden, når litterære døgnfluer for længst er gået i graven.

Emnet fortjener da også seriøs og velovervejet behandling. For i spørgsmålet om, hvordan en række profetier i Det Gamle Testamente skal forstås i dag, råder der stor uenighed blandt kristne. Og skillelinjerne går vel at mærke ikke bare mellem "liberalt" og "konservativt/ortodokst" bibelsyn.

Ole Andersen (OA), generalsekretær i *Ordet og Israel*, samler i denne bog om Bibelens profetier og verdenshistorien den brede vifte af opfattelser i to hovedgrupper: "Israelstolkningen" og "kirketolkningen". Bogens anliggende er at være et forsvarsskrift for det førstnævnte syn og en udredning af, hvad *det* indebærer for forståelsen af Israel som Guds folk, især i århundrederne *efter* Kristus, og helt specielt i den endnu resterende del af verdensforløbet.

Grundig og overskuelig

Baseret på sin formidable indsigt i såvel det bibelske materiale som i jødisk historie og antik jødisk litteratur fokuserer OA ganske særligt på teksterne med landløfterne til folket. Nogle kapitler i Tredje og Femte Mosebog og ikke mindst afsnit af Ezekiels Bog er i spil mange gange.

Hvad det indebærer at være Guds udvalgte folk, anskues under det dobbelte perspektiv:

1. Udvalgt til at være *Guds redskab i frelseshistorien*, vel at mærke også når en stor del af folket levede i frafald eller forhærdelse.
 2. *Udvalgt til frelse*, dvs. en sand troens relation til Gud inden for pagtens rammer.
- Ud fra denne skelnen argumenterer forfatteren for, at Israels rolle som redskab i frelseshistorien står ved magt også efter Jesu komme, og uanset at en overvældende del af folket afviste – og afviser – at tage imod Jesus som deres Messias.

Hvad der ud fra profetordene må forventes for Israel og videre ud, har følgende firfoldige indhold:

- Samling af folket i landet
- Genopbygning og genopdyrkning af landet
- Åndelig fornyelse, hvor folket kommer til tro på Jesus som Israels Messias
- Velsignelse til hele verden uden for Israel

OA ser det seneste århundredes begivenheder, ikke mindst oprettelsen af staten Israel, som klare udtryk for, at opfyldelsen af de profetiske løfter er langt fremme med at folde sig helt konkret ud for vores øjne, og han ser frem til den Messias-genkomst, der indleder *tusindårsriget* forud for den endelige verdensafslutning, hvor Gud gør alting nyt.

Han anviser også, hvad der for en kristen overordnet set må være med til at bestemme sympatier og vurderinger i fx det aktuelle spændingsforhold mellem Israel og palæstinsere. En fint afbalanceret og bredspektret anvisning i et meget følsomt emneområde.

OA formår i enestående grad at gøre sit stof overskueligt og rimeligt enkelt tilgængeligt, idet han går pædagogisk fint til værks ved passende brug af gentagelser, opsamlinger og skemaer. Sproget flyder let.

Forfatteren tilstræber at referere alternative tolkninger så loyalt og dækkende som muligt. Han argumenterer grundigt for sin egen opfattelse, mens han gør sit bedste for at afmontere afvigende forståelser af profetierne.

Oversete aspekter

Variationer og uenheder i tolkningen af profetierne opløses imidlertid ikke ved et sesam som: "Så læs da, hvad der står!" Også med samvittighedsfuld granskning af, hvad der står i Skriften, kan man med bibeltro ret komme til forskellige opfattelser. Udfordringen er jo, at "der står også skrevet ...".

Nogle steder savner jeg lidt større åbenhed for og positiv inddragelse af, hvad det indebærer, at der også står, at "alle Guds løfter har fået deres ja i ham" (Kristus, 2 Kor 1,20), og at den Kristus-troende menighed af jøder og hedninger i den nye pagt angiveligt i NT ses som en opfyldelse af, hvad den foreløbige åbenbaring i GT sigtede frem imod (Jf. udtrykket "sagen selv" over for "skyggen", Hebr 8,5).

Det overses eksempelvis,

at apostlen Jakob ved apostelmødet i Jerusalem (ApG 15,13ff) netop betragter det faktum, at også *hedninger* har taget imod frelsen i Jesus, som en opfyldelse af Amos-profetien om genopbyggelse af *Davids faldne hytte*, Israel.

Der er vitterligt den helhed over åbenbaringsordet, at også tilsyneladende forståelige profetord i GT faktisk en lang tid var dunkle i deres egentlige indhold (også for profeten selv! Jf. 1 Pet 1,10-12), indtil de fandt deres tyding i begivenhederne med Jesus Kristus og blev til aha-oplevelse for fx Emmausvandrerne (Luk 24,25ff).

Dertil kommer, at selvom vi "læser, hvad der står", kan vi være uafklarede om, hvorvidt en tekst skal forstås 100 procent konkret eller evt. billedlig: Er "vinger som ørne" en forudsigelse af fly-vinger? Eller skal det forstås som et udsagn om Guds omsorg?

Klarhed og rød tråd

Det er velgørende, at bogen tager klar afstand fra "to-pagts-teologien", altså læren om, at jøder frelses på anden måde end andre. Det slås

Forfatteren argumenterer grundigt for sin egen opfattelse, men tilstræber at referere alternative tolkninger så loyalt og dækkende som muligt

utvetydigt fast, at frelse for tid og evighed alene modtages i tro på Kristus, for jøder som for hedninger. Og at mission som Kristusforkyndelse til omvendelse, adresseret til jøder, dermed er en del af den universelle missionsforpligtelse i dag, også uanset forventning om en fremtidig gennemgribende åndelig vækkelse i Israel.

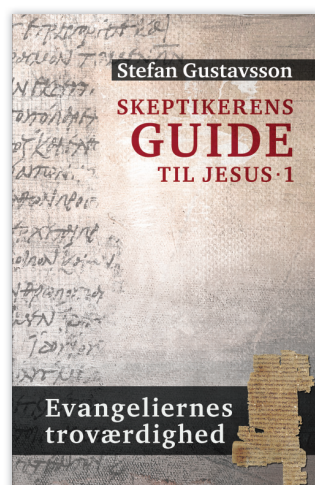
Det er yderst velgørende med den røde tråd i bogen.

Trods alle for og imod om "undervejs-forløbet" frem mod historiens mål, så kan vi se frem til den frydefulde finale på slutspillet: Totalfrelsens dag for Guds folk ud af alle folkeslag på den nye jord, når Israels og hele verdens Gud gør alting nyt, og alle endnu uafklarede spørgsmål får deres endegyldige svar. Halleluja!

Ole Andersens bog er ubetinget en horisontudvidende tankevækker!

Skeptikerens guide til Jesus

BOGANMELDELSE AF LARS BIRKMOSE

Skeptikerens guide til Jesus 1

Evangeliernes troværdighed

Stefan Gustavsson

Credo, 2016

224 sider, kr. 249,95

Nu kan skeptikeren få svar på den historiske virkelighed om personen Jesus af Nazareth: Har han eksisteret, hvad findes der af kildemateriale om ham, og hvor pålidelige er kilderne?

Der findes kildemateriale til Jesu liv og person, som ikke er med i Det Nye Testamente (NT). Stefan Gustavsson giver en særdeles grundig gennemgang af baggrunden for og indholdet i disse kilder. Han sammenligner også mængden og kvaliteten af kilderne med kildematerialet til andre personer i oldtiden, fx Sokrates.

Understreger historisk pålidelighed

Det nye i denne bog i forhold til, hvad jeg i øvrigt har set på markedet inden for emnet, er den grundige gennemgang af NT som historisk kilde til Jesu liv, set ud fra en historikers vinkel: Er NT troværdig som kilde til Jesu liv, uanset tro og bibelsyn?

Svaret på det spørgsmål er et klart ja. Det samlede kildemateriale er – set ud fra en historikers synsvinkel – troværdigt og fyldestgørende nok til at give et sikkert billede af Jesu

Det nye i denne bog er den grundige gennemgang af NT som historisk kilde til Jesu liv, set ud fra en historikers vinkel

liv. Vi kan med stor frimodighed proklamere for verden, at Jesus blev født, forkyndte om Guds rige, døde og opstod ifølge troværdige, historiske kilder for 2000 år siden. Det er en stærk understregning af, at Guds møde med verden er historisk og kan undersøges historisk, både når det gælder tid og sted.

Stefan Gustavsson runder af med at gøre rede for NT's syn på sig selv, hvor han viser, at det er troværdigt, fordi det er Guds Ord til os. Det er det ord, der kan skabe en levende relation til den levende Gud, fordi det er Guds ord til os.

Bogen er sprogligt set let at

læse, men den forudsætter lidt viden og interesse for området i forvejen. Den blev for mig en ny bekræftelse af, at kilderne til Jesu liv tåler en kritisk, historisk gennemgang, og disse kilder er " troværdige og al modtagelse værd". Jeg behøver ikke at begå "intellektuelt selvmord" eller at bede andre om at gøre det for at tro på det – tværtimod.

Det kan være med til at give ny frimodighed i det at få evangeliet – de gode nyheder om, at Gud vil og kan frelse – givet videre. Titlen viser i øvrigt, at der kommer en fortsættelse, og det vil jeg glæde mig til. ■

HJÆLPEMIDLER TIL AT BRUGE BIBELEN

Bibellæser-Ringen udgiver vejledende og let tilgængelige læseplaner for alle aldersgrupper. På hjemmesiden er der oversigt over en række andre resurser, der kan støtte udbyttet af bibellæsningen.

WWW.BLR.DK

Der findes flere brugbare Software-programmer, der giver mulighed for at læse Bibelen på grundsprogene, sammenligne forskellige oversættelser og lave søgninger og understregninger. En mulighed er Logos Bible Software.

WWW.LOGOS.COM

6>5

Vi vil orientere om, at *Budskabet* fremover kun udkommer fem gange årligt; det plejer at komme seks gange.

Årsagen er, at omfanget af arbejdet med at udgive magasinet skal tilpasses de resurser, der er til rådighed.

Vi håber på abonnenternes forståelse for denne justering, og vi gør os umage med fortsat at bidrage med værdifulde artikler. Der er mange spændende temaer i støbeskeen.

TEMA:

Brug Bibelen!

De fleste kristne ønsker at bruge Bibelen, men det er ikke altid så enkelt i praksis. Mange tekster kan være vanskelige både at forstå og anvende.

Med dette temanummer vil vi gerne give hjælp til at få udbytte af bibellæsningen. Vi tænker her både på almindelige bibellæsere og alle dem, der skal formidle Guds ord til børn, unge og voksne.

Når vi vil forstå Bibelen og anvende dens budskab, er det gavnligt at have både de personlige og de historiske briller på. En artikel inspirerer til netop at læse Bibelen umiddelbart og metodisk.

En anden artikel fokuserer på forståelsen af Det Gamle Testamente. Hvad kan man med rette udlede af en tekst? Hvad indebærer det, at der er tale om en fremadskridende åbenbaring?

Den sidste temaartikel giver inspiration til at benytte nogle af de uanede muligheder for, at Guds ord bliver en integreret del af hverdagen i hjemmet – for alle.

... og så er der en række andre spændende artikler om Jeremias, emojis, madpakker, helvede, jem og fix, jord under neglene og tankevækkende bøger.

Jeremias forkyndte Guds dom gennem mere end 40 år, men folket ville ikke omvende sig. De mente ikke, at det hele var så slemt, som profeten sagde

PETER OLSEN SIDE 33

FOTO: FREEMAGES

Gud er verdens frelser; det er du ikke! Du er en synder; det er Gud ikke. Og alligevel beder han dig tage del i verden og få jord under neglene. Han ønsker, at du tjener din næste, for gennem dig tjener han din næste.

JESPER ERBS MIKAELSEN SIDE 31